

TYYLIKÄS ILTAPUKU LINNAN JUHLISSA 2005

Nana Thusberg

Opinnäytetyö
LOKAKUU / 2006

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
KULTTUURI/VAATETUS

Tekijä(t) Thusberg, Nana	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 62	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☒ Salainen _1_8_2009__saakka	
Työn nimi TYYLIKÄS ILTAPUKU LINNAN JUHLILLA 2005		
Koulutusohjelma KULTTUURI / VAATETUS		
Työn ohjaaja(t) Leena Rajakangas		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia iltapuvun esteettisyyteen vaikuttavia tekijöitä ja saada lisää työvälineitä suunnittelutyöhön ompelimoissa. Lisäksi haluttiin selvittää lähtökohdat iltapukujen arvioinnille ja määrittellä tyylin sekä tyylikkyyden käsite. Tutkimuksessa ei käyty läpi iltapuvun valmistukseen liittyviä tekijöitä vaan ne katsottiin olevan lähtökohtana. Todettiin myös, että vaatetusalan kouluissa iltapuvun tekninen toteutus on saanut riittävästi huomiota.</p> <p>Iltapukujen arvioinnissa käytettiin laadullisen tutkimuksen menetelmää kuva-analyysiä sekä viestin vastaanottoa mediassa. Arviointi toteutettiin teorioiden kautta, johon vaikutti tutkijan tausta ja maku. Arvioinnin kohteena oli muutamia toisistaan poikkeavia Linnan Juhlien 2005 iltapukuja. Esteettisiä elämyksen voi laukaista harmonia, hyvät suhteet, yhteneväisyys, vaihtelevuus, ilmaisun voima, kirkkaus, kuvauksen täsmällisyys, symmetria tai värien taidokas käyttö. Maku on osaksi perittyä, opittua ja se voi olla sidoksissa sosiaaliseen asemaan ja kulttuuriin.</p> <p>Iltapuvuissa oli hyviä esimerkkejä, mutta kehitettävää löytyi materiaalin ja värin valinnassa sekä muotoilussa. Huomioitavaa oli, että iltapuvun suunnitteluun vaikuttavat sen kantajan mieltymykset ja sen vuoksi suunnittelijalla/valmistajalle ei jätetä riittävästi mahdollisuutta vapautta toteutukseen. Tutkimuksessa vahvistui tieto siitä, että suurin osa ihmisistä mieltää kauniiksi suhteellisen yksinkertaista tyyliä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) iltapuku, esteettinen, tyyli, tyylikäs		
Muut tiedot		

Author(s) Thusberg, Nana	Type of Publication Bachelor´s Thesis	
	Pages 62	Language Finnish
	Confidential ☒ Until 1.8.2009	
Title AN ELEGANT EVENING DRESS AT THE FINNISH INDEPENDENCE DAY RECEPTION "LINNAN JUHLAT" 2005		
Degree Programme The degree programme in fashion and clothing		
Tutor(s) Leena Rajakangas		
Assigned by		
Abstract The aim of this thesis was to study the aesthetics of an evening dress and acquire additional means for designing at the dressmaker shops. In addition, the thesis was to define the concept of a stylish evening dress. Technical aspects were left out of this study; for they are well recognized at the fashion schools in Finland The study was made by analyzing few evening dresses at the Finnish independence day reception "Linnan Juhlat" 2005. The result of the analyses is based on the taste and experience of the examiner. The taste is partly genetic and learnt or it can be connected to the social status and culture. Harmony, good proportions, unity, variety, the strength of expression, brightness, and symmetry or the skilled use of colours can launch an aesthetic experience. To evaluate or make something beautiful one needs taste and to evaluate something sublime, stylish and elegant, one needs emotions. There were some good examples among the analysed group of evening dresses, but also some designing details that need to be taken into consideration more. Among these were the chosen materials, colours and form. The client's own taste influences on designing process. The study certifies the view that most people find simplicity beautiful.		
Keywords evening dress, stylish, elegant		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
1.1 Opinnäytetyön tausta, tavoitteet ja tutkimusongelma.....	3
1.2 Tuotteiden estetiikasta tehtyjä tutkimuksia	4
2 DISKURSSI VAATTEEN ESTETIIKASTA	5
2.1 Vaate, esteettinen objekti	5
2.2 Taiteellisen toiminnan luonne	9
2.3 Esteettinen maku.....	11
2.4 Tyyli ja tyylikkyys	12
3 YKSILÖLLISEN ILTAPUVUN SUUNNITTELU	15
3.1 Luomisprosessi.....	15
3.2 Muotoilu	16
3.3 Sommittelu.....	17
3.2.1 Suhteet.....	20
3.3.2 Rytmi	22
3.3.3 Väri.....	23
4 TUTKIMUS	27
4.1 TUTKIMUSMENETELMÄ.....	27
4.2 ANALYSOITAVAT PUVUT	31
4.3 YHTEENVETO PUVUISTA	50
4.4 POHDINTA	50
LÄHTEET	55
LIITTEET	57
Liite 1. Käsityötuotteen teoreettinen suunnittelu- ja valmistusmalli.	57
Liite 2. Visuaalisen kuvan tulkinnan malleja. (Rose 2005, 30)	58
Liite 3. Puku 18. (Kuva Touko Yrttimaa).	59
Liite 4. Puku 18. (Kuva Touko Yrttimaa).	60
Liite 5. Puku 19.(Kuva Touko Yrttimaa)	61
KUVIOT	
KUVIO 1 Tuotteen toimintakokonaisuus	9
KUVIO 2. Tyylin muodostuminen.....	14

KUVIO 3. Puvun perusmuodot.....	19
KUVIO 4. Kaksitoistaosainen väritähti. Värin valöörit.....	25
KUVIO 5. Puku 1. (Kuva Touko Yrttimaa).....	31
KUVIO 6. Puku 2. (Kuva Touko Yrttimaa).....	33
KUVIO 7. Puku 3. (Kuva Touko Yrttimaa).....	34
KUVIO 8. Puku 4. (Kuva Touko Yrttimaa).....	35
KUVIO 9. Puku 5.(Kuva Touko Yrttimaa).....	36
KUVIO 10. Puku 6. (Kuva Touko Yrttimaa).....	37
KUVIO 11. Puku 7. (Kuva Touko Yrttimaa).....	39
KUVIO 12. Puku 8. (Kuva Touko Yrttimaa).....	40
KUVIO 13. Puku 9. (Kuva Touko Yrttimaa).....	41
KUVIO 14. Puku 10. (Kuva Touko Yrttimaa).....	42
KUVIO 15. Puku 11. (Kuva Touko Yrttimaa).....	43
KUVIO 16. Puku 12. (Kuva Touko Yrttimaa).....	44
KUVIO 17. Puku 13. (Kuva Touko Yrttimaa).....	45
KUVIO 18. Puku 14. (Kuva Touko Yrttimaa).....	46
KUVIO 19. Puku 15. (Kuva Touko Yrttimaa).....	47
KUVIO 20. Puku 16. (Kuva Touko Yrttimaa).....	48
KUVIO 21. Puku 17. (Kuva Touko Yrttimaa).....	49

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tausta, tavoitteet ja tutkimusongelma

Opinnäytetyön aiheena on tyylikäs iltapuku. Tavoitteena on selvittää, miten tyylikäs iltapuku voidaan määritellä. Aihevalinta ei ollut itsestäänselvyys, sillä tutkija on tehnyt monenlaisia vaatteita, aina miesten kelluntahaalareista ja nahkavaatetuksesta lasten uimapukuihin. Ompelijoiden koulutuksessa Suomessa on kiinnitetty riittävästi huomiota teknisiin ominaisuuksiin ja sen vuoksi en käy läpi niitä tässä opinnäytetyössä. Iltapukujen esteettisyydessä olisi kehittämistä Suomessa ja ompelimoille olisi hyvä saada enemmän työkaluja suunnittelun tueksi. Tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen kuva-analyysi, jonka tueksi valittiin viestin synnyttämä vastaanotto mediassa. Näillä menetelmillä ajateltiin pääsevän parempiin tuloksiin lyhyemmässä ajassa. Nämä menetelmät oletettiin olevan hedelmällisempiä myös tutkijalle.

Tutkijalla on ollut oma ateljeeompelimo, jossa on valmistettu useita iltapukuja. Hän on myös valmistanut yhden Riitta Immosen suunnittelemissa puvuista hänen 50-vuotis taiteilijajuhlanäytöksensä ja nähnyt läheltä hänen työskentelyään. Tutkija on usein pohtinut, miten Linnan Juhlisiin ja muihin juhlatilaisuuksiin saataisiin kauniimpia pukuja tai miten ompelijoiden suunnitteluosaamista voitaisiin parantaa. Opinnäytetyö pyrkii vastaamaan kysymyksiin: Millainen on tyylikäs iltapuku? Mitä on tyyli ja tyylikkyys?

Asiakkaan toiveet vaikuttavat luonnollisesti iltapuvun malliin ja puku valmistuu usein yhteistyön tuloksena, reflektoiden. Tämä vaatii tekijältä psykologista silmää ja hyviä vuorovaikutustaitoja. Tietopohja koottiin estetiikan alueelta; muotoilusta, väriteorioista ja tyylistä. Tietoa sovellettiin iltapukujen analysoinnissa. Näkemiseen vaikuttavat monet tekijät kuten ihmisen biologia, psyyke, kasvatus, kulttuuri tai sosiaalinen asema. Toisilla ihmisillä on synnynnäinen tyylitaju ja kyky yhdis-

tellä värejä, mutta näitä voidaan myös tiettyssä määrin oppia. Pukeutumisen asiantuntijana, täytyy ymmärtää eri tasot, joilla ihmiset voivat kokea muodot ja värit.

1.2. Tuotteiden estetiikasta tehtyjä tutkimuksia

Opinnäytetyössä on hyödynnetty Koskennurmi-Sivosen väitöskirjaa Riitta Immosen työstä *Designing a Unique Dress*, jossa kerrotaan ateljeetyönä valmistetun iltapuvun suunnittelun ja valmistuksen vaiheista Riitta Immosen studiossa. Tämä kirja ja tutkijan oma kokemus mittatilausvaatteiden valmistusprosessista ovat perustietoa, jota ilman opinnäytetyö olisi ollut pinnallinen. Susan Vihman väitöskirja *Products as representations – a semiotic study of a design product* on teos, jossa kerrottiin esineen esteettisyydestä yleisesti ja teoreettisesti. Tutkija tutustui myös pukeutumisen tulkintaan liittyvään Minna Uotisen väitöskirjaan nimeltä *Pukeutumisen kuva* sekä Minna Hasun (1991) tutkielmaan vaateen ulkonäön arvottamisesta, jotta saatiin useampia näkökulmia tyylin vaateen ulkonäön tulkintaan.

1.3 Tutkimuksen kulku

Opinnäytetyön lähtökohta on, että iltapuku nähdään esteettisenä objektina. Toisessa luvussa käydään vuoropuhelua vaateen esteettisyydestä, taiteellisen toiminnan luonteesta, tyylistä sekä esteettisestä mausta. Iltapuvun tekniseen toteutukseen liittyvät asiat pois jätettiin pois, sillä nämä asiat ovat tulleet esille vaatetusalan perusopinnoissa. Teknisesti hyvin toteutettu vaate on lähtökohta esteettisyydelle. Opinnäytetyön tutkimusote on dialektinen. Objekttiivisen tutkimusotteen ongelma on se, että oletetaan toisten havaitsevan ja kokevan jotakin. Taiteen, taidon ja muotoilun aloilla joudutaan usein ottamaan sekä subjektiivinen ja objektiivinen totuus (Anttila 1996, 401).

Kolmannessa luvussa esitellään yksilöllisesti suunnitellun iltapuvun vaiheet lyhyesti sekä sommittelun osatekijät. Neljännessä luvussa muodostetaan käsitys kuvien tulkinnasta ja tutkimusmenetelmästä. Lopuksi siirrytään analysoitaviin kuviin eli arvioidaan seitsemäntoista iltapukua edellä käsiteltyjen tietojen ja tutkimusmenetelmien avulla. Tutkija on valinnut pukeutumistyylien mukaisesti muutaman tiettyyn aikakauteen liittyvät, muodikkaat, klassiset, yksinkertaiset iltapuvut sekä yhden rohkean iltapuvun.

2 DISKURSSI VAATTEEN ESTETIIKASTA

2.1 Vaate, esteettinen objekti

Estetiikka on filosofian alainen tiede, jonka tarkoituksena on tutkia ja pohtia kauneutta ja harmoniaa. Se tutkii taiteen elämyksiä kulttuurissa. Valkolan (2000, 12–22) mukaan estetististen elämysten tulkinta vaihtelee kulttuurista ja joskus teoksesta toiseen. Estetiikan katsotaan olevan etiikan kaltaista. Estetiikkaa ja etiikkaa voidaan usein mieltää yhteydessä toisiinsa; kaunis työ on usein myös hyvin ja oikein tehty. (Varto 2001, 20.) Tuotteiden estetiikka on kiistanalainen kysymys, sillä osa teoreetikoista liittää sen kuuluvan ainoastaan taiteen tutkimukseen. On myös asetettu kysymys siitä; tuleeko käyttöesineestä vasta silloin esteettinen objekti, kun se asetetaan esimerkiksi museoon ihailtavaksi. Vihma (1995) on sitä mieltä, että käyttöesineen esteettisyys viimeistelee sen (Vihma 1995, 26)

Estetiikan teorioissa esitetään yleensä välttämättömät ja riittävät ehdot, että kyseessä on esteettinen objekti, toiminta, kokemus tai tilanne. Esteettisyys toteutuu tiettyin ehdoin: välttämätön ehto on ehto, että jotain tapahtuisi. Riittävä ehto on ehto sille, että kaikki asian tapahtumiseen tai esiintymisen edellytykset ovat olemassa. (Muelder 1995, 14.)

Esteettisiä teorioita voidaan jakaa seuraavasti: a) tekijän mukaan, b) katsojan tai yleisön, c) objektin tai tapahtuman, d) tai niiden olosuhteiden mukaan, missä objekti, tapahtuma tai esitys koetaan (Muelder 1995, 14). Tässä opinnäytetyössä keskityn esteettisen iltapuvun luomiseen tekijän ja katsojien mukaan.

Vaikka muoti muuttuu, se aina ihmistä palvelee kuin esteettinen ajoneuvo maku-matkalla (Wilson 1985, 8). Koskennurmi-Sivosen tutkimuksessa Stokes toteaa, että vaatteet ovat esteettisiä tuotteita ja muodin teoria sisältää esteettisiä komponentteja. Samassa teoksessa Kupfer, kritisoi filosofeja siitä, etteivät pohdi arkipäivän esineiden esteettisyyttä. Kupfer näkee taiteen ja jokapäiväisen elämän yhteyden. Esteettinen ulottuvuus näkyy myös jokapäiväisestä elämästä. (Koskennurmi-Sivonen & Rautio 2003, 23.)

Koskennurmi-Sivosen ja Raution (2003) mukaan vaate poikkeaa muista esineistä siinä, että vaatteen käyttäjä on sisällä muihin nähden, katseiden maailmassa. Vaatteet ovat olennainen osa ihmisen ulkonäön kokonaisvaikutelmassa. Vaate on esteettisessä ja identiteetin kannalta läheisessä suhteessa ihmiseen. ”Ulkonäkö on tämän artefaktin ja elävän ihmisen välistä tasapainottelua.” Paras kokonaisvaikutelma syntyy, kun huomioidaan ihmisen identiteetti ja persoonallisuus. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 109).

Vaatteen esteettisyyttä tarkastellessa on syytä määritellä taiteen ja muodin samantyyppisyyttä ja erilaisuutta (Mts.109). Muotia voidaan Koskennurmi-Sivosen teoksessa Kimin (1998) mukaan tutkia kulttuurisena artefaktina. Taiteilijoiden ja muodinlujien samankaltaisuus ilmenee siitä, että molemmat ovat herkkiä ajan ilmiöille. Tosin muoti eroaa siinä taiteesta, että se on sidoksissa ihmisruumiin fyysisiin tosiasioihin (Koskennurmi-Sivonen & Rautio 2003, 113). Suunnittelijoilla on myös oma näkemyksensä kauneudesta mikä on usein yksinkertaisuuden korostamista. Saksalaisen suunnittelijalle, Jil Sanderille muoti taidetta, joka riisuu kaiken ylimääräisen (Sander, 2005).

Taide on yksilön tuottamaa, kun muoti katsotaan perustuvan yhteistoimintaan. Muoti liitetään teollisuuteen ja kaupallisuuteen. Taide puolestaan, katsotaan olevan täysin henkistä ja pyyteetöntä. Vaatteen omistuksesta katsotaan henkilön voivan päättää itse, kun taide katsotaan kuuluvaksi yhteiseen omistukseen. Muoti on lyhytjännitteistä, sen elinkaari on lyhempi kuin taiteen. Katsotaan, että ”hyvä” taide elää ikuisesti. (Mts.113 -115.) Tosin muodin elementit tai tyyli saattavat palata uudestaan.

Koskennurmi-Sivosen (1998) teoksessa, Strolesin mukaan vaatteiden esteettisiä ominaispiirteitä ovat: 1) Taiteen liikkuvuuden malli, jossa muodin muutokset vaikuttavat taiteen liikkeisiin, ilman kirjaamatta sitä kuinka, miksi ja kuinka. 2) Kauneusihanteet, yhteiskunnalla on tietyt kauneusihanteet, jotka vallitsevat, standardit parhaaseen esteettiseen ulkomuotoon, tai ulkonäköön. 3) Esteettinen oivaltaminen ja oppimisen malli, jossa kuluttajat havaitsemalla uusien objektit ja oppimalla pitämään niistä. (Mts., 23.)

Koskennurmi-Sivonen (1998) määrittelee vaatteiden olevan erottamattomasti yhteydessä estetiikkaan, kulttuuriin, talouteen ja jokapäiväiseen elämään. (Koskennurmi-Sivonen 1998, 22.) Minna Uotila luokittelee myös vaatteen visuaaliseen viitekehykseen. Hän perustelee tätä sillä, että vaatteiden yksilökohtainen käyttö voi olla taiteellisen ilmaisun väline. (Uotila 1994, 23.) Koskennurmi-Sivosen teoksessa Anne Hollander (1988) kuvaa myös pukeutumista visuaalisen taiteen muotona ja minän ilmaisuvälineenä. Hänen mukaan taide on opettanut ihmiselle kyvyn nähdä kauneutta; ihmisruumiin kauneus sekä vaatteiden ”luonnollista” kauneutta. Toisaalta vaatteen ja ruumiin luonnollista kauneutta tuskin on olemassa, sillä se vaihtelee eri aikoina. Lisäksi välttämättä kaikilla ihmisillä ei ole suhdetta taiteeseen, mutta kaikilla on jonkinlainen käsitys pukeutumisesta. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 110, 111.)

Horn ja Gurel (1981) keskustelevat myös vaatesuunnittelun elementeistä selkein esteettisin termein. Vaatteilla voidaan myös luoda erilaisia illuusioita ja muuttaa

vartalon muotoa. (Horn ja Gurel 1981, 308) Heidän esteettinen konseptinsa muodostuu klassisesta estetiikasta, joka järjestyy linjoja, muotoa, väljyyksiä, kuviointeja ja värejä manipuloiden. (Koskennurmi-Sivonen 1998, 22.)

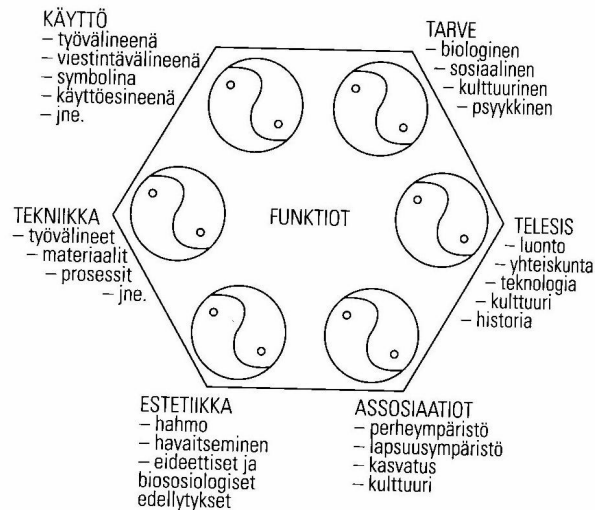
Arjen estetiikka jää usein analysoimatta ja vaatteet katsotaan kuuluvaksi käyttötuotteen, arjen estetiikan piiriin. Muotitaiteilijoiden suunnittelemat uniikkituotteet tai muuten yksilöllisesti suunnitellut vaatteet eivät välttämättä kuulu arjen estetiikan piiriin. Yksilöllisen vaateen teettäminen saattaa herkistää ihmisen näkemään asioita esteettisesti kuten omat vartalonsa ja vaatteensa suhteet ja mitä niille on tehtävissä vaateen avulla. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 112.)

Klassinen estetiikka vaatii järjestystä ja sen vastikkeesta mielenkiintoa, mitkä saadaan tasapainon, mittasuhteiden, rytmin ja korostusten, painotusten järjestämisenä. Esteettisyys ei ole vain klassista kauneutta, mutta myös riitasointua, epäsopua ja yhteensopimattomuutta. (Hendersson 1994, 39.)

Visuaalisen suunnittelun elementit ovat välttämättömiä, kun luodaan esteettisiä sommitelmia vaatekappaleissa. Minna Hasu (1991) päätyi tutkimuksissaan määrittämään vaateen ulkonäön arvioinnin kolmeen luokkaan, tuotteen esteettiseen elämykseen, tyylin ”telesikseen” eli tyylin sitoutuminen tiettyyn aikaan, paikkaan ja henkilöön sekä tuotteen käyttöön ja valmistukseen liittyviin ominaisuuksiin. Esteettisen elämyksen osatekijöinä ovat hänen mukaansa väri, linjat ja tekstuuri. (Hasu 1991, 71–72.)

Anttilan (1992) mukaan tuotteen estetiikka toteutuu siten, että siinä on otettu huomioon kaikki tuotteen laatuun, käyttöön, tarvejärjestelmiin, tiettyyn tyyliin ja aikaan liittyvät tekijät. Hän kiteyttää edellisen pariin käsitteeseen: tuotteen täsmällisyyteen ja yksinkertaisuuteen. (Anttila 1992, 165.) Vihman mielipide yhtyy edelliseen siinä, että tuotteen hyvä esteettinen laatu saavutetaan, kun sen materiaali, valmistustekniikka ja ergonomia on mietitty tehokkaasti, taloudellisuutta unohtamatta (Vihma 1995, 27). Usein kauneudessa on kyse myös aitoudesta.

Halutaan esineen korostavan juuri sitä mitä se on. Vulgaari, epäkäytännöllinen tuote on tulkittu epäesteettiseksi. (Pusa 1955, 71.) Seuraavassa kuviossa 1 esitetään tuotteen toimintakokonaisuus Papanekin mukaan.

KUVIO 1 Tuotteen toimintakokonaisuus (Papanek 1984; soveltanut Anttila 1992, 148)

2.2 Taiteellisen toiminnan luonne

Taide on luova taidevaikutelma, jolla tarkoituksena herättää tunteita ja välittää elämyksiä. Taide vaatii tekijän, teoksen ja katsojan (Anttila 1996, 79, 85).

Intentio, [engl. intention] eli *pyrkimys, päämäärä*, voidaan yrittää selvittää esimerkiksi taiteellisesta työstä puhuttaessa (Mueder 1994, 27). *Artefakti* on ihmisen valmistama, taiteellisen, tarkoituksenmukaisen toiminnan tulos, jolla on merkitsevä muoto (Dickie 1990, 66). Monet nykyaikaiset estetiikan kysymykset koskevat taiteellisen toiminnan luonnetta (Mueder 1994, 42.), joten

opinnäytetyössä paneudutaan hieman taitelijan työhön ja luomistyöhön. Jotta voidaan ymmärtää miten esteettisiä asioita voidaan tulkita, täytyy ymmärtää luomisprosessi sekä se milloin ihmisen luoma teos on artefakti ja myös taideteos.

Psykologien mukaan juuri taiteilijan persoona on keskeisintä taiteellisessa toiminnassa. Freudin mukaan taiteilijat ilmaisevat fantasioitaan ja haluavat taiteen kautta. Ei-taiteellisen ja taiteellisen työn välille on yritetty selvittää eroja ja Jungin mukaan luova prosessi erottaa taiteellisen työn ei-taiteellisesta. Taiteilija kertoo maailmasta, luo uutta ja tarjoaa ne muiden käytettäväksi. Kekseliäisyys on tyypillistä luovuudessa. Luovuudessa ei ole kysymys ainoastaan uuden keksimisestä tai tekemisestä, vaan asioiden huomaamisesta ja joskus se tapahtuu sattumanvaraisesti. Luovassa värienkäytössä havaitsemme jonkin väriyhdistelmän sattumalta näyttävän hyvältä. (Muelder 1994, 26.) Samassa teoksessa Dewey väitti, etteivät sattumanvaraisesti syntyneet tuotteet voineet olla taidetta vaan tarkoitus eli *intentio* on hänen mukaansa taiteen välttämätön ehto. Antiikin filosofin Platonin mukaan, esimerkiksi runoilijaa voidaan ymmärtää ja arvioida paremmin, mikäli tiedetään hänen tarkoituksensa. (Mts. 27.) Intuitioiden ja aistimuksien lisäksi taidetta seuraa kolmas olennainen tekijä, mielikuvat (Anttila 2005, 67).

Tunteiden ja ajatusten ilmaisua on pidetty yhtenä taiteellisen kokemuksen tärkeänä osana. Taiteilija usein kokee jonkin tunteen syvästi ja valmistaa teoksen, mikä on joukko sanoja, muotoja, liikkeitä tai ääniä. Taiteilijat ilmaisevat voimakkaita tunteita, joita he pystyvät purkamaan esitettävään muotoon. Heissä yhdistyy harvinaisella tavalla herkkyyks ja tekninen osaaminen. Juuri tunnetta on pidetty tekijänä, joka erottaa taiteen kaikesta muusta työstä. (Mts. 31.)

Platonin mukaan taiteilija suhtautuu työhönsä usein inspiraation vallassa. Taiteen ilmaisuvoima on yksi taiteen ilmaisuteorioista eli mitä se katsojassaan herättää. Platonin mukaan taas estetiikka oli näköharhaa ja perustelemattomia mielipiteitä. Useat filosofit ovat pyrkineet todistamaan Platonin olevan väärässä. Aristoteleen

mukaan taide antaa myös tunteille ilmaisukanavan, kuten voimme purkaa tunteitamme teatterissa tai konserteissa. Lopullista ja kiistatonta vastausta siihen tuskin löydetään onko taiteen tuottamisessa kysymys tunteesta vai älystä? Onko taide yksilöllistä lahjakkuutta vai kovan harjoittelun tuotosta? (Muelder 1995, 31–32.)

2.3 Esteettinen maku

On vaikea selittää sitä, miten jokin henkilö kykenee esteettiseen kokemiseen paremmin kuin muut. Toinen ihminen aistii herkemmin asioita ja tämä ilmenee yksilön erikoislahjakkuutena, makuna. Voidaanko näkemisestä synnyttää teorioita? Voisiko olla maun ”lakeja”, jossa mielipiteet kohtaavat toisiaan. (Muelder 1994, 32.) Koskennurmi-Sivosen väitöskirjassa, Gronow toteaa, että maku voi olla täysin subjektiivista, perittyä, kulttuuriin, sosiaaliseen asemaan tai sen voi rinnastaa muodissa sillä hetkellä tapahtuviin ilmiöihin. (Koskennurmi-Sivonen 1998, 7.)

Arki-ajattelussa on toteamus siitä, että makuasioista ei voi kiistellä ”de gustibus non est disputandum”. Sen mukaan ei ole väärää makua tai oikeaa makua. Empiristinä filosofi Humeen mukaan kauneus on tunteen asia. Kauneustaju ”the sense of beauty”, on samantapaista kuin väriaistimus. Väriä on olemassa vain niille olennoille, joilla on siihen sopivat aisti-elimet. Samankaltainen aistimus, mikä saa aikaan värien aistimukset, voi saada myös aikaan kauneuden tunteen. Humeen mukaan kauneus perustuu siitä saatavaan mielihyvän tunteeseen. Kant puolestaan erottelee mielihyvän tunteen kolmeen osaan: miellyttävään, ylevään ja hyvään liittyvään. (Vuorinen 1996, 181.)

Kauneuden tunteen laukaisevia tekijöitä voivat olla mm. hyvät suhteet, harmonia, yhtenäisyys, vaihtelevaisuus, kontrastit, ilmaisun voima, kirkkaus, värien loisto, kuvauksen täsmällisyys ja ihmisten terveys. Ongelma on se, miten kauneuden

laukauksen tunne saadaan selville? Hume luettelee viisi arvostelijan vaatimusta: maun hienovaraisuus, harjaantuneisuus, vertailu, ennakkoluulottomuus ja hyvä ymmärrys.

Kantin lajittelee arvostelukyvyn kahteen ryhmään, loogiseen ja esteettiseen. Loogisessa, erityinen alistetaan saman käsitteen alle ja esteettisessä erityinen asetetaan suhteessa mielihyvän kanssa. Kant mainitsee lisäksi kolmea lajia esteettisiä arvostelmia, jotka perustuvat mielihyvän ja mielihyvän tunteeseen seuraavasti: 1) kohde on miellyttävä, 2) kohde on kaunis tai 3) kohde on ylevä. Vuorisen teoksessa Kant määrittelee nämä arvostelmat siten, että mikäli ihminen ei pysty arvostelevaan kaunista, puuttuu häneltä makua ja jos häneltä puuttuu kyky arvostella ylevää, häneltä puuttuu tunnetta. Hän kiteyttää vielä maun käsitteen seuraavasti: ”Maku on kyky arvostella a priori annettuun mielteeseen (käsitteitä välttämättä) liittyvän tunteen viestittävyttä”. Nykyään kaunis ja ylevä määritellään samaksi, esteettiseksi arvoksi. (Vuorinen 1996, 180–182.)

2.4 Tyyli ja tyylikkyys

Tyylin määrittelen tässä opinnäytetyössä siten, että se kuvaa tietyn taiteellisen tuotteen sisällön ominaispiirteitä. *Tyylikkyyttä* on määritelty seuraavasti: tyylin mukainen, aistikas. Elegantti puolestaan kuvaa tyylin riisuttua muotoa. *Elegantti*-käsitettä käytetään usein tyylikkyyden synonyyminä. Suomen kielessä, elegantti on kuin tyylikäs, hienostunut ja ylevä. Germaanisissa kielissä (ruotsi, englanti, saksa) elegantti on oikeastaan hyvä synonyymi sille miten Suomessa käsitämme tyylikkyyden. Puolestaan - to be in style tai stylish, englannin kielessä tarkoittaa muodissa olemista enemmän kuin tyylikkyyttä. Saksaksi stillvol on tyylikkyyden synonyymi eli suora käänös ”tyylikylläinen” tai täyteläinen tyyliensään. Puhekielessä germaanisissa kielissä kuten myös ranskan kielessä käytetään usein tyylikkäästä käsitettä chic. Ranskan kielessä ilmenee myös sana élégant, mikä

merkitsee heille tyylikästä, hienostunutta ja kaunispiirteistä.

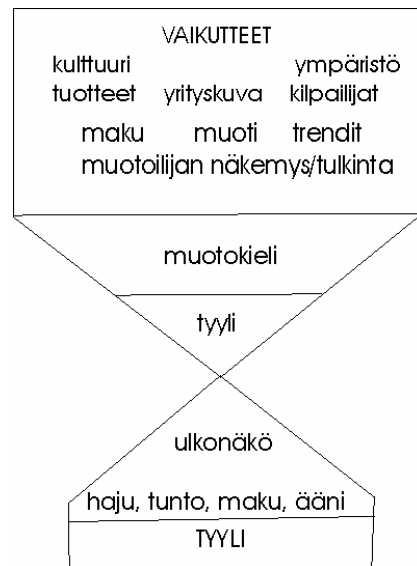
Tyylillä tarkoitetaan sen klassisessa merkityksessä samanlaisten muotojen järjestelmää, mikä erottaa sen muista järjestelmistä. Tyyli on myös persoonallisuuden ilmentymä ja se on sellaisten ihmisten luomaa, jotka kykenevät omaan muotoilmaisuun. Olennaista tyylille on, että sillä on jotain ilmaistavaa. Tyyli sulkee epäolennaisen pois. Se liittyy olennaisesti johonkin esimerkiksi aikakauteen, koulutustasoon, yhteiskuntaan, kansallisuuteen, ammattikulttuuriin sekä kulttuuriilmastoon (Anttila 1993, 170–171.)

Ihmisestä muille välittyvässä kokonaisvaikutelmassa tyylijatua ja oman tyylin löytämistä pidetään yhtenä tärkeimmistä. Tähän liittyvät yksilöllisyys, persoonallisuus, vaatteiden malli, vartalo, olemus ja kokonaisuus. Lisäksi tyyliin liitetään värit, asusteet, hiukset, kasvot, vartalon muoto ja ryhti. Tyylikkyys ei ole pelkästään jonkin tietyn tyylin edustamista, vaan se voi olla myös vain oman persoonallisuuden, vartalon hyvien ja huonojen puolien ja persoonalleen sopivien värien käyttöä. (Koskennurmi-Sivonen & Raunio 2003, 282.)

”Tyylijatuu” liittyy samaan asiaan kuin esteettinen maku eli se on usein sellaista mitä toisilla on ja toisilta puuttuu. Puhutaan usein myös, että on silmää kauneudelle. Simmelin mukaan tyyli on sulautumista ympäristöstä tulevia lukuisia ärsykeitä vastaan, kuten Jugend-tyyli. Nykyään tyyli on ennen kaikkea elämän kaikkea estetisointia ja sen vahvistamista. Ilmaisuu on tärkeää nykyään eikä muotia ei ole yhtä helppo ulkoistaa. (Noro 1986, 18). Koskennurmi-Sivosen mukaan tyyli ryhmittää useita samanlaisia kohteita samaan kategoriaan. Tyyli voi liittyä kuluttajaan tai suunnittelijaan, taiteilijaan, ihmisryhmään ja se voi ilmaista sen ajan ilma-
piiriä. (Koskennurmi-Sivonen 1998, 7.) Tyyli kestää usein kauemmin kuin trendit. Tyyli voi olla myös ajatonta eleganssia ja karismaa (Kettunen 2001, 19).
Vaatesuunnittelija Carolina Herreran mukaan tyyli ei ole myöskään ikään tai sukupolviin sidottua (Herrera 2005).

Kettusen mukaan (2001) tyyli on muodon ja symbolin yhteen sulautuma. Hän puolestaan toteaa, että tyyliin vaikuttavat ajankohta, kulttuuri, kohderyhmän makumieltymykset, elämän-tyyli (Vihma 1995, 96.), muoti ja muut ajassa olevat ilmiöt. Ihmisellä on taipumus hahmottaa viehättäväksi kohtalaisen yksinkertaista tyyliä. Tosin tähän vaikuttavat enemmän sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset tekijät kuin hahmopsykologiset tekijät. (Kettunen 2001,9.) Vaatesuunnittelija Carolina Herreran mielestä tuotteen moninaisuus ja yksityiskohdat täytyy esiintyä yksinkertaisuutena (Herrera 2005). Seuraava kaaviossa Kettunen (2001) osoittaa tyylin muodostumisen elementit.

KUVIO 2. Tyylin muodostuminen (Kettunen 2001, 17).

Ekonomisuuden, käytännön ja käytännöllisyyden näkökulmasta, muotoilussa pyritään usein yksinkertaisuuteen, mutta liian minimalistinen linja saattaa käyttäjästä tuntua tylsältä. Tutkimuksissa on todettu, että visuaalisen monimutkaisuuden välimaastossa olevat tuotteen tuntuivat viehättävämmiltä. (Kettunen 2001, 21.) Ihmisen pitää kokea kiinnostusta tuotetta kohtaan ennen

kuin hän voi havaita sen olevan viehättävä. Muotoilussa saattaa olla sellaisia symbolisia asioita, mitkä vetoavat yksilön tunteisiin ja muistoihin kokemusten kautta ja kokemuksiin aikaisemmista tuotteista. (Mts. 21.)

Tyylin sisäisiä tekijöitä ovat persoonallisuus, elämäntapa, maku ja tarpeet ja ulkoisia ovat muoti, elämäntyyli, muoto, väri ja pinta. Pukeutumisen tyylejä määrittää eri ryhmiin. Pukeutumistyyliä voidaan karkeasti tulkita nelikenttä-analyysin avulla klassiseen, luonnolliseen, vapaaseen ja moderniin. (Oksman & Sironen 1999, 6.) Toisissa teoksissa näihin lisätään vielä romanttinen ja erikoinen (Spillane 1997). Kuitenkin nykyään ihmiset saattavat myös vaihdella tyylejä vapaasti tilanteen mukaan. Musiikin alakulttuurit ja harrastukset rakentavat omia pukeutumisen tyylejään. Tyyli voi olla myös yksilöllisyyden vastakohta, mikäli se orjuuttaa ihmisen noudattamaan sitä. (Oksman & Sironen 1999, 69.)

3 YKSILÖLLISEN ILTAPUVUN SUUNNITTELU

3.1 Luomisprosessi

Suomessa iltapukuja valmistetaan ateljeeompelimoissa ja vastaavissa sekä suunnittelijoiden omissa studioissa. Suomessa puhuttiin vielä muutama vuosikymmen sitten muotihuoneista - ja salongeista. Ranskan haute couturen toiminta on luonteeltaan erilaista kuin Suomen muotihuoneiden toiminta on ollut. Suomessa asiakas on heti alusta asti mukana vaatteiden luomisprosessissa (Koskenurmi-Sivonen 1998, 31–40.)

Haute Couture [ransk. korkea ompelutaito] on nimekkäiden ranskalaisten muotisuunnittelijoiden luoma muoti. Ranskassa muotisuunnittelijat ovat halunneet pitää muotisuunnittelun taiteena ja halunneet ylläpitää alan arvostusta. Iltapuku suunnitellaan lähes poikkeuksetta yhteistyössä asiakkaan kanssa. Puvun

suunnittelijalta vaaditaan psykologista silmää, eli kykyä nähdä mikä asiakkaalle soveltuu. Täytyy oppia katsomaan ihmisen kokonaisolemus ja vartalotyyppi, näkemään sekä tuottamaan tulkintoja. Vuorovaikutus taidot ovat tärkeitä. Apuvälineitä voidaan käyttää kuten asiakas voi valita itselleen sopivat muodot, värit tai tyylin. (Vuorijärvi 1997.)

Valmistukseen kuuluvat mittojen ottamisen jälkeen sovituksset, joissa vaatetta tarkastellaan istuvuuden mukaan (ks.liite 1). Riitta Immonen muotoili vaateen ihmisen päällä valmiiksi eli luonnokset ovat usein vasta lähtökohta sille mallille mikä vaatteesta syntyy. Nykyisin useimmiten luonnostellaan malli paperille, tai katsotaan sopivia malleja lehdistä. Asiakas hyväksyy ja allekirjoittaa hyväksymänsä mallin. Tämä tehdään ajankäytön säästämiseksi. Seuraavaksi kaavat valmistetaan asiakkaan mitoilla, kuositellaan malli, leikataan ja ommellaan ensimmäiseen sovitukseseen valmiiksi. Mikäli asiakas ei ole teettänyt usein vaatteita, vaate voidaan tehdä lähes valmiin näköiseksi, josta asiakkaan on helpompi hahmottaa lopputulos. Tämä säästää aikaa ja asiakkaan hämmennystä.

3. 2 Muotoilu

Muoto-sana on todennäköisesti tullut meille skandinaavisista kielistä; Norjaksi mot tarkoittaa kuva, ulkonäkö ja tapa. Muinaisruotsin sana möt tarkoittaa muottia, valumuottia, kuvaa sekä ulkonäköä. (Kettunen 2001, 14.) Ihminen pyrkii muotoilulla tiettyyn visuaaliseen järjestykseen. Epäjärjestys on muodottomuutta ja järjestys luo muotoa. Muotoilu perustuu aikaisempaan tietoomme ja mielikuviin siitä. Muotoilu saa staattisen, tasapainoisen piirteen, kun siinä esitetyt asiat on järjestetty symmetrisesti. Muodon dynamiikka eli voimien vaikutuksesta liikkeessä, kun linja kulkee yhteen suuntaa usein vinosti ylöspäin. Jännitystä luo näiden kahden edellä mainittujen yhdistelmä. (Brochmann 1955, 14–17.)

Kolmiulotteisen tuotteen muotoilussa käytettävät välineet ovat piste, pinta, vo-lyymi, suhteet, jännite, tasapino, rytmi, liike ja värit. Ulkoasuun vaikuttavat myös materiaali, tuotettavan sarjan suuruus ja valmistustekniikka. (Kettunen 2001, 22) Tuotteen viehättävyyteen voivat vaikuttaa myös käyttömukavuus, materiaalin tuntu ja tuoksu. Ekologiset asiat saattavat myös antaa tuotteesta tietyille ryhmille hyviä mielikuvia. (Kettunen 2001, 16) Tuote liittyy omaan aikaansa ja siihen kulttuuriin missä se on syntynyt, mikä on ollut ns. ajanhenki silloin. Monet muotoilun kriitikot ovat sitä mieltä, että tuotteen muodon tulee sopia sen sosioekonomiseen ja – kulttuuriseen järjestelmään. (Anttila 1992, 169–170.)

3.3 Sommittelu

Sommitteluna eli proportiolla tarkoitetaan tuotteen kokoonpanoa, asetelmaa, koostumusta ja rakennetta. Sommittelun termi on yleinen kaikessa muotoilussa ja taiteessa. Vaatesuunnittelija, taiteen maisteri Jukka Rintalan mukaan vaate vahvistaa ihmisen identiteettiä. Hän ei tee pukua vain puvun vuoksi, vaan siinä pitää näkyä kantajansa sielu. Hänen mukaansa suunnittelijalla täytyy olla psykologista silmää, jotta näkee, mitä asioita ihmisessä pitää korostaa (Anttikoski, ym.1999, 36, 97, 146)

Yksilöllisen vaateen suunnittelu alkaa ihmisen ulkoisten ja sisäisten ominaisuuksien tutkimisesta. Mietittäväksi tulevat myös millaisessa tilaisuudessa, olosuhteissa ja valaistuksessa pukua tullaan pitämään. Suunnittelussa täytyy ottaa huomioon myös ihmisen ikä. Mikäli asiakas ei tunne omia henkilökohtaisia värejään, voi näihin asiakasta perehdyttää. Ilman meikkiä ja hyvässä valaistuksessa voidaan katsoa mikä kullekin asiakkaalle näyttää parhaalta, toisaalta iltapukua ei juuri kukaan käytä täysin ilman meikkiä. Sanotaan, että silmät ovat sielun peili, joten silmien väri ja katse ovat merkittävä lähtökohta suunnittelussa. (Koskenurmi-Sivonen 1998, 182.)

Sommittelu on eri elementeistä ja yksityiskohtienyhdistelmistä tarkoituksenmukaisesti luotu dynaaminen kokonaisuus. Laadukkaan ilmeen aikaansaamiseksi, sommittelussa täytyy aikaansaada vähintään kahden elementin jännite. (vr. kolmen komponentin sääntö). (Pusa 1979, 12.) Puvun kompositio tarkoittaa puvun sommittelua eri ilmaisukeinoin ehyeksi kokonaisuudeksi. Puvun sommittelun, taiteellinen puvun kokonaisuus, muodostuu muodon, tilan, väriyhdistelmien sekä rakenteen rytmin suhteesta. Puvun kokonaissommittelun tärkeimmät komponentit eli osatekijät ovat muoti, siluetti, linjat, suhteet, materiaali, väri, rytmi, koristelu ja asusteet. (Gradova & Gutina 1984, 9.) Puvun sommittelussa voidaan käyttää arkkitehtuurin tapaan, sommittelun perussääntöä hyväksi, oppia *kolmen komponentin säännöstä*. Sommittelun estetiikka on sidoksissa aikakauteen; esimerkiksi antiikin puvuissa vallitsivat pehmeät, laskeutuvat linjat, kun taas 1500-luvun Espanjassa vallitsi selkeä ja jäykkä siluetti. (Mts. 9.)

Puvun perusmuotoja ovat: vaippamaiset, kauhtamaiset, yksimittaiset puvut tai kaksiosaiset puvut. Pukujen tukipisteen muuttuvat näiden muotojen perusteella, hartialle, rintojen kohdalle tai vyötärölle. (ks. kuvio 3 ja 16). Puvun tilavuuteen vaikuttavat vartalon ja puvun muodon välinen harmonia. Puvun istuvuus vaikuttaa sen *tilavuuteen*. Puvulla voidaan muuttaa vartalon suhteita. Vaikka puvun tilavuus pysyisi samana, muotoilulla voidaan vaikuttaa siihen, kuinka kevyeltä tai raskaalta puku näyttää.

KUVIO 3. Puvun perusmuodot. (Gradova & Gutina 1986, 11.)

Esineissä epämääräiset tai pyöreät muodot vaikuttavat massiivisemmalta kuin terävät muodot. Täsmälliset ja tarkat muodot esineissä saavat muodon näyttämään kevyemmältä. Elegantissa muodossa yhdistyy keveys ja kultivointi; riisuttu muoto. Volyymi on rakenteen kolmiulotteinen vaikutelma. Volyymissä tulisi pohtia massan ja energian välisiä suhteita. (Pusa 1979, 63.)

Puvun massiivisuus vaikutelma muodostuu siitä, kuinka paljon siinä on erilaisia linjoja, yksityiskohtia ja koristeita. Vaikutelma muodostuu myös puvun rakenteesta, kangaslaadusta; sen pinnasta ja kuvioinnista ja väreistä. Muodon *plastisuudella* puvussa tarkoitetaan sen ääriviivoja, vartalon muotojen luonnollista korostumista ja yhdistymistä vartalon liikkeeseen (Gratinova & Gutina 1986, 15). Materiaalilla on vaikutusta plastisen vaikutelman luomiseen esimerkiksi neuvoksesta valmistetut, istuvat iltapuvut näyttävät plastisemmilta kuin kankaasta valmistetut.

Vaatesuunnittelija Jukka Rintalan mukaan puku ei saa olla vain veistos kantajan päällä. Liike ja istuvuus ovat tärkeitä. (Anttikoski, R. ym. 1999, 107) Muodon *dynamiikkaan*, liikkeeseen, voidaan vaikuttaa siten millaisia muotoja käytetään.

Symmetriset muodot vaikuttavat staattisemmilta; epäsymmetrinen dynaamisemmalta. Ympyrä ja ellipsi muotoina ovat liikkumattomia, mutta epävakaita, sillä koskaan saavuta tasoa.

Puvun ulkomuodon heijastumaa tasolla kutsutaan sen siluetiksi. Se on ensimmäinen asia, mikä puvusta on erotettavissa ennen kauempana ennen yksityiskohtien erottamista. *Siluetti* liittyy tiiviisti puvun volyymiin eli tilavuusvaikutelmaan. (Jones 2002, 76.) Siluetit voidaan jaotella suorakaiteen, kolmion, ovaalin ja ellipsin muodoiksi. Jones (2002) lisää tähän joukkoon vielä tiimalasin, olkapääpainotteiset muodot. Siluetin muodoista voidaan päätellä puvun aikakausi ja muodon muutokset (Gratinova & Gutina 1986, 16–17).

Puvuissa voidaan tarkastella myös linjoja, asteittaisuutta, tasapainoa, harmoniaa tai kontrasteja. Jonesin (2002) mukaan, kontrasti on yksi suunnittelun käytetyimmistä elementeistä kuten vastavärien käyttö tai kevyiden ja raskaiden materiaalien yhdistely. *Harmonia* on kontrastin vastakohta eli se puolestaan syntyy luonnonmuotojen, värien käytöstä sekä yhteen soveltuvista materiaaleista. Tämän kaltaiset tuotteet ovat suuren yleisön mieleen. (Jones 2002, 81.)

3.2.1 Suhteet

Puvun suhteet määräytyvät puvun mittasuhteiden mukaan. Iltapuvussa voidaan tavoitella vartalon ihanteellisia, harmonisia suhteita tai pyrkiä rikkomaan niitä. *Harmonisia suhteita* luodessa voidaan käyttää kultaisen leikkauksen sääntöä ja tässä voidaan ihmisen mittasuhteet jakaa vyötäröstä. Lisäksi eri aikakaudet ovat luoneet ajalleen omat kauneusihanteensa. Ihmisen ikuinen kauneudenkaipuu ja täydellisyyden tavoittelu on saanut ihmisen tuottamaan erilaisia teorioita ja luonnon lainalaisuuksia. *Kultaisen leikkauksen teoria* on peräisin kreikkalaiselta matemaatikolta, mutta egyptiläisten on arvioitu tietäneen tästä pyramideja rakenta-

essaan. Ihmisen voi luonnostaa jakaa kahteen osaa, ja useimmat valitsee vyötäröviivan leikkausviivaksi. Kultaisen leikkauksella on erilaisia määrittelyjä. Tunnetuin niistä on seuraava: Koko pituuden suhde suuremaan osaan, on sama kuin suuremman suhde pienempään. Suurempi osa on koko pituuden ja pienemmän osan keskiverto. $A : B = B : C$. (Gradova & Gutina, 19; Wetzler 2000, 62–63.)

Pukujen linjoilla voidaan muuttaa siluetin muotoa. Linjoja ovat pystysuorat, vaakasuorat tai diagonaalit linjat. Pystysuorat linjat saavat aikaan pidentävän linjan, vaakasuorat leventävät ja viistot linjat tekevät muodosta dynaamisemman. Vaakasuoria linjoja voidaan käyttää siellä mihin halutaan tuoda vartalossa leveyttä lisää esimerkiksi tuomaan selvempää eroa lantion ja vyötärön mittoihin. Sama voidaan tehdä kun halutaan tasapainottaa hartian leveys suhteessa muuhun vartaloon (ks. kuvio 12). Viistot linjat leventävät sieltä, missä viistot linjat ovat kauempana toisistaan. Ne puolestaan kaventavat vartaloa, siinä missä ne lähentyvät toisiaan. Hyviä esimerkkejä diagonaalisten linjojen käytöstä on iltapuvuissa ja linjojen yhdistämisestä (liitteet 4,5,6). Pääntien diagonaalilinja kuten saa hartiat näyttämään kapeammilta (kuviot 4, 8 JA 13).

Puvun ulkonäköön vaikuttavat valmistusmenetelmien lisäksi *materiaalin ominaisuudet*. Materiaalin fyysis-mekaanisiksi ominaisuuksiksi luokitellaan materiaalin paksuus, tiiviys, paino, joustavuus, laskeutuvuus sekä venyvyys. (Gradova & Gutina 1995, 28.) Vartalon myötäiset puvut, runsaana laskeutuvat tai laskostetut puvut valmistetaan useimmiten pehmeistä tai joustavista kankaista. Jäykkää kangasta käytetään, kun halutaan luoda staattisempia muotoja. Läpinäkyvillä, keveillä kankailla voidaan saada luotua hulmuavia muotoja. Ohuissa kankaissa tulisi välttää kankaan pinnan rikkomista liian monilla saumoilla ja käyttää mahdollisimman yksinkertaista mallia.

Materiaali, kuvion pinnan rakenne, kuvio ja väri vaikuttavat siihen, millainen malli puvusta kannattaa muotoilla. Kankaan pintarakenne vaikuttaa olennaisesti myös siitä satuun yleisilmeeseen. Nukkapintaiset kankaat saavat vartalon näyttämään

suuremmalta ja näissä tulisi välttää liian monien saumojen käyttöä. Pintarakenne tai materiaalin olemus sinänsä voi muodostaa jo yhden komponentin (ks. edellä kolmen komponentin sääntö). Kiiltäväpintaiset kankaat kuten satiini tuovat esiin helposti vartalon erityispiirteet. Kankaan kuvioinnin, tyylin, graafiseen sommittelun ja värin on sovittava iltapuvun muotoon. Puvun materiaalin kuvio voi muodostaa oman komponentin. Yksivärisessä kankaassa erottuvat paremmin puvun leikkauslinjat ja muut yksityiskohdat. (Mts. 22.)

3.3.2 Rythmi

Rythmi on linjojen ja pintojen toistamista jossakin suhteessa. Linjoissa on jokin mikä yhdistää ne keskenään ja näemme sen rytminä. Ornamenttien käyttö esimerkiksi arkkitehtuurissa on perustunut juuri tähän. Luonnossa ilmenee paljon esimerkkejä tästä kuten lehtien ja puiden syyt sekä veden laineiden liikkeet. Luonnossa muodot ovat selkeitä ja johdonmukaisia. Tämän vuoksi niin arkkitehtuurissa kuin pukujen muotoilun harmonia perustuu rakenteen rytmiin. Muodon karakterista puhutaan, kun arvioidaan, sen kykyä käyttää luonnonmuotoja (Brochmann 1955, 39–43).

”Puvun komposition eli sommittelun rytmillä (kreik. ”*Rhythmos*” mitattu liike”) tarkoitetaan sen eri muotoelementtien esimerkiksi tilan, linjojen, lainmukaista vaihtelua ja toistuvuutta. ” Muotoelementtien rytmi puvussa saa aikaan liikkeen synnyn. Rytmien sijoittelun tai rytmilajin mukaan liikkeestä voi tulla joko tasainen, sulava, äkillinen, raju tai monimutkainen. Rythmi voidaan jakaa staattisiin rytmisiin tai dynaamiseen rytmisiin. (Wetzer 2000, 53)

3.3.3 Väri

Väri on näköaistimus mikä välittyy valon kautta silmässä. Ilman valoa ei ole väriä. Valo voidaan luokitella eri aallonpituuden mukaan eri väreiksi. ”Väri on ihmisen sielussa”, jo yli 2400 vuotta sitten filosofoi kreikkalainen Demokritos (Huttunen 2004, 21.) Nykyään tiedetään, että väriaistimus on aivojen neuropsykologinen tapahtuma. Johan Itten kuvasi värien havainnointia on ihmisen älyllis-henkinen toiminnoksi. Ihminen ottaa vastaan ulkoisia ja sisäisiä ärsykyitä, joita aivot tulkitsevat yksilöllisesti (Huttunen 2004, 26).

Värioppi on oppi, joka selittää teorian ihmisen havaintojärjestelmästä nähdä värejä sekä värien ominaisuuksia. Tutkijat ovat luoneet omia teorioitaan ja luoneet omia koulukuntiaan. Väreistä on tehty erilaisia teorioita ja värioppi perustuu johonkin värikäsitykseen, missä värit on määritelty käsittein. Perusteellisemmin siihen sisällytetään käsitys näköjärjestelmästä. Värien ulkomuotoon vaikuttavat erilaiset ympäristön olosuhteet, kuten valaistusolosuhteet varjoineen, kokonaisvalaistus, pintarakenteet, välitön ympäristö sekä laajalta näkökentän alueelta välittyvä kokonaiskuva.

Väriin perustekijät värisävy (hue), tummuus (value, valööri, valotiheys, valoisuus tai kirkkaus) ja puhtaus (saturation) ovat alisteisia ympäristötekijöille. (Huttunen 2004, 30, 31). Edellä mainittuja perustekijöitä saadaan sekoittamalla värejä tai muuttamalla niiden sisältöä. Suunnittelijat käyttävät usein värien nimiä, joita kaupalliset taitelijoiden värit käyttävät tai kutsuvat niitä värien pigmenttiarvojen mukaan. Tietyille sävyille on annettu omia standardeja nimityksiään. (Hornung 2005, 21–22.) Sävy kuvaa väriin paikkaa suhteessa muihin väriympyrässä (Häti-Korkeila & Kähönen 1985, 143).

Väriin valoisuus kertoo sen kyvystä heijastaa valoa. Valoisuuden ääripäinä on musta ja valkoinen; valkoinen heijastaa runsaasti valoa. Musta imee kaiken valon itseensä, eikä yleensä heijasta yhtään valoa. (Hornung 2005, 26–27.) Puhtaita ja

täyteläisiä värejä kutsutaan kylläisiksi väreiksi. Lisäämällä mustaa tai valkoista värin kylläisyys vähenee. Puhdas väri heijastaa enemmän valoa kuin epäpuhdas tai täyteläinen väri. (Hornung 2005, 28, 29.) Pintarakenteella on vaikutusta olennaisesti pinnan sävyyn, sillä eri niiden taipumus heijastaa valoa vaihtelee. Ulkopintaa kutsutaan tekstuuriksi, aineksen kudoserakenteeksi (Mts. 73).

Värin tärkein ominaisuus, värisävy syntyy aallonpituuden mukaan. Värin aallonpituuksien mukaan muodostuvaa asteikkoa kutsutaan, kirjoksi, eli spektriiksi. Kirjon perusvärit ovat punainen, oranssi, keltainen, vihreä, sininen ja violetti. Näiden värien lisäksi on purppuravärejä, jotka muodostuvat sekoittamalla punaista ja violetteja. Spektri- ja purppuravärejä kutsutaan koreiksi väreiksi. Näiden värien ominaisuudet voidaan jakaa värin aallonpituuteen, valoisuuteen ja puhtauteen eli värikylläisyyteen. Värin valoisuutta saadaan lisäämällä siihen valkoista ja mustaa lisäämällä valoisuus vähenee. Kaikki spektrin värit ja purppuravärit ovat puhtaita värejä, ja kun näihin lisätään mitä tahansa muuta väriä värin puhtaus vähenee. Gradova ja Gutina (1986) kutsuvat epäkoreiksi väreiksi valkoista, mustaa ja kaikkia harmaan sävyjä. (Gradova & Gutiva 1986, 23.)

Kun spektrin värit ja purppuravärit asetetaan väriympyrään, syntyy värikehä, jossa keltainen ja sininen, vihreä ja punainen ovat pääväreinä. Nämä värit sijaitsevat ympyrässä toisiaan vastapäätä, vastaväreinä eli komplementtiväreinä. Päävärien väliin sijoittuvista värejä kutsutaan väliväreiksi. (ks. kuvio 4)

KUVIO 4. Kaksitoistaosainen väritähti. Värien valöörit. (Wetzer 2000, 25.)

Ympäristö voi vaikuttaa väreihin seuraavasti: valkoisella taustalla värit näyttävät tummenevan ja mustalla taustalla tapahtuu päinvastainen ilmiö. Koreat värit kadottavat puhtauttaan kun ympäristön väri on puhdas tai ne kallistuvat vastaväreidensä suuntaan eli punainen näyttää vihreän taustan edessä punaisemmalta. Sama vaikutus näkyy puvun kantajan iholla; puvun väri muodostaa sen komplementtiväri iholla. Neutraaleilla väreillä kuten valkoisella, mustalla ja harmaalla pääntiellä voidaan estää epäedulliset vaikutukset iholla. (Gradova & Gutiva 1986, 23.)

Värejä voidaan yhdistellä 1) lähekkäisten värien kesken, 2) yhdistelemällä vastakkaisia värejä tai 3) yhdistämällä sekä lähekkäisiä että vastakkaisia värejä. Lähekkäiset väreillä yhdistetään saman värin eri värisävyjä. Myös epäkoreat värit voivat muodostaa tällaisia yhdistelmiä. Vastavärit muodostavat dynaamisen ja il-

meikkään kokonaisuuden puvussa. Epäkoreilla väreillä kuten mustalla voidaan tehostaa värejä ja lisää puvun ilmeikkyyttä. Mustan kanssa muut värit näyttävät kirkkaimmilta (ks. kuvio 21). Valkoisella värillä on keventävä, puhdistava vaikutelma muihin väreihin nähden. Harmaita värejä voidaan yhdistää lähes kaikkiin koreisiin väreihin ja harmaa pehmentää siirtymää väristä toiseen. Valaistus vaikuttaa värien sävyihin. Sähkölampun valossa punainen ja oranssi vaalenevät ja kirkastuvat, keltainen kalpenee, vaaleansininen tummuu, vihreän sävy muuttuu lämpimämmäksi ja violetti saa punertavan sävyn. (Gradova & Gutiva 1986, 24.)

Värien yhdistelemisessä ei tulisi miettiä ainoastaan värin sävyjä vaan myös värien valoisuutta ja puhtautta. Näissä voidaan käyttää nimityksiä laaja, keskikokoinen ja kapea värien yhdistely. (mts. 22.) Värien yhdistely ei välttämättä ole luontaista kaikille, mutta tietyt periaatteet voidaan oppia. Värien harmoniasta on kysymys, kun värit sointuvat toisiinsa ja disharmoniasta (ks. liite 4) kun väreissä vallitsee ristiriita. Väriympyrän viereisten värien yhdistäminen tai vastavärien yhdistelmät toimivat hyvin kun halutaan luoda väriharmonia. (Häti-Korkeila & Kähönen 1985, 146.)

ASUSTEET

Puvun kompositio täydentyä asusteiden valintaan. Asusteita ovat jalkineet, huivit, tiarat, laukut, käsineet, korut ja kaikki vastaavat pukua täydentävät irralliset elementit. Myös näyttävä kampauss voi muodostaa puvun kanssa oman komponentin. Näitä määrittää aikakausi, muoti, puvun tyyli ja tilaisuuden luonne (Tiila, 2003,26). Jalkineiden sävynä usein käytetään tummempia sävyjä kuin puvun. (ks. kuninkaallisten pukeutuminen)

4 TUTKIMUS

4.1 TUTKIMUSMENETELMÄ

Pukeutumista koskevat järjestykset ovat usein intiimejä ja kulttuurisia. Englannin kielen sana - to see, nähdä, ymmärtää, kuvaa hyvin sitä, että näkemiseen liittyy ymmärtämisen taso. (Seppänen 2002, 21–38.) Kuitenkin kuva ”kertoo” enemmän kuin voimme sanoin ilmaista. Mikkosen (2005) mukaan kieli ei ole kovin hyvä välinen kuvaamaan visuaalista sisältöä kokonaisuudessaan, koska se pelkistää ja yleistää sitä. (Mikkonen 2005, 384–386.)

Seppäsen (2002) mukaan elämme yhä visuaalisemmassa maailmassa, jossa ihmisen kyky lukea ympäristöään korostuu. Kuvallinen maailma pistää ihmisen tavoittelemaan jotain, mitä hän ei ole ns. ideaali- minää. Näin Seppäsen mukaan ihmiset nykyisessä yhteiskunnassa vieraantuvat helposti omasta identiteetistään. Pukeutumisessa on pohjimmiltaan kysymys oman identiteetin tiedostamisesta ja hyväksymisestä. Median luomat visuaaliset järjestykset ovat oma todellisuutensa eikä todellisuutta sinänsä. Toisaalta Seppäsen teoksessa Jean Baudriallad uskoo, ettei kuvien takana ole enää mitään, että kaikki on jo paljastettu. (Seppänen 2002, 221.)

Feodaalisyhteiskunnassa sosiaalisen aseman osoittaminen pukeutumisella oli tyypillistä ja merkkijärjestelmä oli kurinalainen. Nykyisin on tullut mahdollisuus vapautua ja pukeutumisella voidaan esittää muuta tai naamioitua. Seppäsen mukaan massatuotanto raunioitti yhteiskunnan visuaaliset järjestykset, sillä mistä tahansa tuotteesta voidaan tehdä rajaton määrä uusia tuotteita. (mts. 221)

Visuaalisia järjestyksiä rakennetaan koko ajan uudestaan, kuten ulkonäköä muokataan. Katse on tärkeä tässä määrittelyssä. Katseiden avulla yksilö sovittautuu ympäristönsä visuaalisiin järjestelmiin. Katsominen on myös kahdensuuntaista.

Ihmisten vuorovaikutuksen merkitys on kaupungistumisen myötä korostunut. Voidaan tarkastella eliöiden sulautumista ympäristöönsä, mimeettisiä reaktioita eli värien avulla suojautumista ja erottautumista. Mutta ”vain toisten katseiden varassa eläminen voi eksyttää kenet tahansa identifikaatioiden labyrinttiin”. Oman identiteetin tarkastelu tältä kannalta on ensiarvoisen tärkeää. (Seppänen 2002, 220–224.) Seppäsen teoksessa Freud jakoi ihmisen psyyken kolmeen tasoon (Ich), tiedostamattomaan (Es) ja yliminän (überich). Yliminä kokee syyllisyyttä ja häpeää pukeutumisestaan. (mts., 221.)

Visuaalisen lukutaidon kannalta tärkeintä on kulttuurin ja yhteiskunnan merkitystuotannon ymmärtäminen ja tämän haastamista. Visuaaliset järjestykset ovat usein myyttisiä, läpinäkyviä ja itsestään selviä. Metafora on keino ymmärtää asia toisen asian avulla. Ne ovat usein tiedostamattomia, arvoja, asenteita ja näkökulmia.

Semiotiikan eli merkkijärjestelmien tutkimuksessa määritellään denotaatio ja konnotaatio. Denotaatio on kuva itsessään, sen ilmeinen esiintymä. Konnotaatio perustuu merkityksen ylijäämään ja on tärkeä kulttuuristen arvojen tulkitsija. Kuvan tulkinta voi lähteä kolmen vaiheen kautta, ensin denotiivisella tasolla pintojen, viivojen, värien kautta, konnotiivisessa tasolla, lisämerkityksen, katsojan, kulttuurin ja yhteiskunnan merkityksiin yhdistettynä ja lopuksi analysoidaan kuvan semioottinen viesti. (mts. 221)). *Symboli* on merkki, vertauskuva tai tunnusmerkki. Symboli kuvastaa ihmisten mielessä jotakin yhteisesti tunnustettua asiaa, ihmisten luomia vakiintuneita sopimuksia tai koodeja. Symbolit ovat usein kulttuurisidonnaisia. (Anttila 2005, 350)

Rosen (2005) mukaan useampien tutkimusmenetelmien käyttö visuaalisissa tutkimuksissa on etu, kun tutkimusmenetelmät tukevat toisiaan. (ks. Liite 2.) Tutkimuksessa on syytä ottaa huomioon, että tekijän, kohteen ja yleisön tulkinnat voivat erota toisistaan. Vaarana visuaalisissa tutkimuksissa on se, että todetaan ”kaikki näkevät asiat omalla tavallaan”. (Rose 2005, 203–204) Valittiin kuvien tul-

kitsemiseen laadullisen tutkimusmenetelmän semioottisen kuva-analyysi, sillä tämä menetelmä soveltuu tutkittaessa tuotteen ulkonäköä. Analysointi-käsitteen juuret tulevat antiikin kreikasta, jossa sanan tausta tuli ilmaisusta ”avata auki”. (Anttila 2005, 230.) Tässä opinnäytetyössä analysointi tarkoittaa iltapukujen eri osien purkamista ja kuvaamista sanoin. Käsitteitä avataan auki ja pyritään tekemään niistä tuloksia.

Kuvat analysoitiin kolmen vaiheen kautta, jotka kuvaavat denotatiivista tasoa: 1) *esteettinen elämys: sommittelu, harmonia, kontrastit, komponentit, muoto, siluetti, väri* 2) telesis eli sen sitoutuminen aikaan, paikkaan, tilaisuuteen ja kulttuuriin 3) sekä käyttöön ja valmistukseen liittyvät asiat vain pintapuolisesti. Tämän jälkeen pohdittiin pukujen lisämerkityksiä eli symbolisia merkityksiä ja mielikuvia eli toimin konnotiivisella tasolla. Teatteripukuja on tulkittu semiotiikanmerkkivälineiden avulla. Iltapuvussa voidaan katsoa samantyyllisiä asioita. Objekteja voidaan tarkastella lisäksi pragmaattisen semiotiikan, Peircen kolmetasoisien merkin avulla. Merkki käsittää kolme elementtiä: merkkiväline, objekti ja tulkinta. Merkkiväline voi viitata objekti kolmella tavalla: ikoni, indeksi ja symboli. Puku voi viitata kantajansa sosiaaliseen asemaan, siviilisäätyyn, uskontoon, harrastuksiin, menneisyyteen, luonteeseen ja persoonallisuuteen. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 309–311). Jokaisessa taiteenmuodossa on oma symbolinen järjestelmänsä vaikka ne saattavat kohdata (Valkola 2002, 12).

Kolmanneksi käytän viestin synnyttämää vastaanottoa mediassa tulkitsemaan aikakauslehtien ja muun median käyttämää kieltä näistä puvuista saadakseni kattavamman määrittelyn puvuista. Se voi olla sosiaalista tai kognitiivista tekstiä, jossa kielenkäyttöä tulkintaa eri näkökulmista. Diskurssi-analyysi eli suomennettuna keskustelun analyysi ei kuitenkaan tarkoita mitä tahansa keskustelun tulkintaa vaan aiheen kokonaisuuksiin liittyviä. Kieli on todellisuuden kuva tai rakentaa sitä. Diskurssi-analyysissä pyritään myös perustelemaan tulkinnat. (Eskola & Suoranta 1998, 195–199). Analyyseissä käytetään päivälehtien lööppejä, Linnan Juhlien toimittajien selostusta puvuista sekä omaa

teoria aineistoa. Kuvat ovat Yleisradion linnanjuhlien internet sivuilta, valokuvaaja Touko Yrttimaan hyväksymänä. Seuraavassa taulukko, jossa havainnollistetaan pukujen arvioinnin vaiheet.

DENOTATIIVINEN TASO	<ol style="list-style-type: none"> 1. esteettinen elämys: sommittelu, kontrastit, komponentit, muoto, siluetti, väri 2. telesis: aika, paikka, tilaisuus ja kulttuuri 3. Valmistustekniset asiat ja käyttö
KONNOTIIVINEN TASO	symboliset merkitykset ja mielikuvat (merkki, indeksi, symboli)
VIESTIN SYNNYTTÄMÄ VASTAANOTTO MEDIASSA (diskurssi mediassa)	Mediassa käyty keskustelu tai kommentit

4.2 ANALYSOITAVAT PUVUT

TIETTYYN AIKAKAUTEEN LIITTYVÄT PUVUT

KUVIO 5. Puku 1. (Kuva Touko Yrttimaa)

Siluetin muoto on alaspäin kasvava kolmio, jossa staattista linjaa puvulle luo pääntien vertikaali linja. Puku muodostu korsetti-yläosasta, hameesta ja hihoista, joka muodostaa näin tyylikkään kolmen komponentin kokonaisuuden. Kampaus täydentää kokonaisuuden. Puvun painopiste on rintaosassa. Puvun massiivisuus vähenee kankaan keveydestä, avoimesta kaula-aukosta ja hihojen leikkauksesta, jotka jättävät kädet paljiksi. Materiaalina on satiinipintainen kiiltävä. Tämä edustaa yhtä tämän hetken nuorten naisten alakulttuurin tyyliä ja soveltuu nuoren naisen ja kyseisen henkilön, poprock laulajan, iltapuvuksi itsenäisyyspäivän juhlaan. Tosin tällaisessa puvussa on se riski, että se voi näyttää

naamiaispuvulta. Tässä se on vältetty yksinkertaistamalla linjaa. Korsetti on tehty hieman liian istuvaksi, sillä sen saumat hieman vetää. Materiaali korsetissa olisi voinut olla paksumpi.

Gootti-tyyli symboloi mystisyyttä, henkisyttä ja dramaattisuutta. Gootti-tyyli kuuluu ansaita tai siihen synnyttään metamorfoosin avulla. Musta kuuluu neutraaleihin väreihin, joka ei taita ihon väriä mihinkään suuntaan, mutta voi korostaa ihossa olevia juonteita. Musta sopii kantajan hiusten värin kanssa. Hän voi mahdollisesti käyttää puhtaita ja voimakkaita värejä yleensä vaatetuksessaan. Kulttuurissamme se edustaa myös tyylikkyyttä ja sitä on juhla-vaatteissa käytetty pitkään kirkollisissa juhlissa. Se on tullut meille mahdollisesti katolisen uskon kautta. Katolisessa kirkossa käytetyin väri on ollut musta. Nykyään sitä käytetään myös hautajaisissa.

Pukua on kommentoitu mediassa yhdeksi parhaiten onnistuneista ja tämä on perustunut median mukaan seuraaviin arvioihin. Asukokonaisuus sopii hyvin kantajalleen. Korsettiyläosa, goottityyli ja rockhenkinen nutturakampaus olivat onnistunut kokonaisuus myös median mielestä.

KUVIO 6. Puku 2. (Kuva Touko Yrttimaa)

Tähän yksinkertaiseen, yksiosaiseen pukuun on yhdistetty musta koristelunauha rintojen alapuolelle. Nauha muodostaa rytmin hiuskoristeen kanssa. Tämä kokonaisuus täyttää kolmen komponentin säännön. Sininen muuttaa kasvojen värin vastavärikseen. Yleensä puvun kanssa käytetään tummempia kenkiä kuin puku itse. Tämä puku edustaa empire-tyyliä ja käytetty empire-tyylikauden aikaiset koristelun aiheet tulivat antiikin Kreikasta, Roomasta ja Egyptistä. Empiren aikakautena nuoremmat naiset pukivat vaaleisiin ja keveisiin pukuihin, kun vanhemmat naiset käyttivät tummempia värejä ja paksumpia materiaaleja puvuissaan. Mallista on karsittu kaikki turha pois. Tässä puvussa on hieman sama piirre kuin edellisessä; voi saada aikaan kuvan rooliasusta. Puku on valmistettu hyvin ja kantaja näyttää voi liikkua siinä hyvin. Empire-tyyli kuvastaa tyttömäisyyttä, nuorekkuutta ja herkkyyttä. Tummansininen puolestaan symboloi

vanhoillisuutta, muodollisuutta, virallisuutta ja varovaisuutta.

MUODIKKAAT JA MODERNIT PUVUT

KUVIO 7. Puku 3. (Kuva Touko Yrttimaa)

Puvun sähkön sininen väri on yhdistetty hieman epäpuhtaaseen ruskeaan alaosaan, jossa kauluksen muoto toimii rytminä leuan muodon kanssa. Kaulaukon muoto toistuu toisin päin helmassa ja kauluksen kärjen kanssa muodostavat kolmiot muodot. Materiaalin pintarakenne tekee siitä juhlavan. Väriyhdistelmä on tämän hetken muodin mukainen ja rohkea. Väri on voimakas ja saattaa viedä voimakkuutta omasta värityksestä esimerkiksi silmien väristä. Kauluksen muoto ja asun kaksiosainen kokonaisuus on erittäin moderni. Puku soveltuu tilaisuuteen, aikaan ja kulttuuriin. Asu on valmistettu hyvin, mutta vyötäröä olisi voinut korostaa enemmän.

Tässä on muodikas, moderni yleisilme. Tämä sähkönsinisenä kulttuurissamme kutsuttu väri, on tullut suosituksi juhlaväriinä. Siniseen yleensä liitetään puhtaus, turvallisuus ja toisaalta melankolia. Ruskea on maanläheinen arkinen väri; tässä asussa ruskea taittuu kupariin ja on juhlavampi kuin ruskea yleensä. Puku on mediassa arvioitu hurmaavaksi, muodikkaaksi sekä raikkaaksi valinnaksi tilaisuuteen. Mediassa kiitettiin myös puvun onnistunutta kaksivärisyyttä.

KUVIO 8. Puku 4. (Kuva Touko Yrttimaa)

Tässä puvussa on iltapuvun värityys edellisen kaltainen, mutta hillitympi. Yläosan kankaan kuviointi on sinänsä tekemään siitä komponentin, josta muoto ei erotu yhtä hyvin. Materiaali luo puvulle dynaamisuutta. Hyvä ryhti ja hartioden muoto

antaa oikeutta pääntien muotoilulle. Asuun on löydetty samanväriset siniset kengät, jotka muodostavat eheän kokonaisuuden. Väri kirkastaa ja tuo esiin hiusten värin. Tässä on myös haluttu seurata tämän hetken muotia värityksessä ja koristuksissa (lantiokoru). Puvun paljetit ovat myös erittäin ajanhenkiset. Materiaali on tosin hieman kevyt talvijuhlaan. Turkoosiin väriin liittyy puhtaus, kirkkaus ja luovuus. Ruskea kuvaa puolestaan maanläheisyyttä. Pukua on kehuttu mediassa sen muodikkaaksi värityksen ansiosta. Puku paljastaa seksikkäästi olkapäät.

KUVIO 9. Puku 5.(Kuva Touko Yrttimaa)

Epäpuhtaan, murrettun sävyisessä vihreässä iltapuvussa on muodikkaasti paljetteja. Koru soveltuu hyvin puvun kaula-aukon malliin ja puvun väreihin. Materiaalin pystysuorat linjat pidentävät ja hoikentavat kantajaansa entisestään.

Puvussa on vähän tilavuutta; hapsut tuovat hieman lisää volyyymiä pukuun. Puku on ajanhenkinen ja muodikas. Puku on tilaisuuteen riittävän juhlava, mutta ”keväinen” talvella pidettävään juhlaan. Vihreä voi kuvastaa uudistumista, kevättä, luontoa; toisaalta harmoniaa ja rauhallisuutta. Puvussa on myös hieman uhmakkuutta ja seksikkyyttä. Korulla voidaan tuoda esiin vaurautta. Puvun kantaja huolehtii itsestään ja urheilullisuus kuvastaa hyvää oman elämän hallintaa. Median mielestä tässä kokonaisuudessa tulevat esiin kaikki illan tärkeimmät muotiteemat: se on niukka vyötäröltä, vartalonmyötäinen ja huikeasti kimaltava. Kampaus sai medialta myös tyylipisteitä.

MUODISTETUT PUVUT

KUVIO 10. Puku 6. (Kuva Touko Yrttimaa)

Tässä kuvassa on musta, yksiosainen puku sametista, jonka on muodistanut artesaani Laura Savoheimo. Musta väri soveltuu kantajan hiusten värin kanssa.

Puku on riittävän juhlava ja tuotteen viesti on ekologisuus. Yhä enemmän joudutaan rakentamaan kauniita kokonaisuuksia kierrätysmateriaaleista, sillä huoli jätteen määrästä maapallolla on yhteinen. Tämä herättää positiivisia mielikuvia puvusta. Puku on taidokkaasti muodistettu. Kädentienkorkeus on mahdollisesti liian korkealla, sillä näyttää siltä kuin käsivarsi hiertäisi sitä vasten. Puku soveltuu kantajansa tyyliin ja persoonallisuuteen. Helmet luovat hieman 20-luvun vaikutelman. 1920-luvulla naisen vartalon muotoja ei korostettu.

Puvun yksinkertainen tyyli, 20-luvun sukupuoleton tyyli, kuvaavat kantajan olemusta. Hän haluaa viestiä mahdollisesti siitä, että on tasa-arvon kannattaja, nuorekas ja moderni ajattelija. Median diskurssi tästä puvusta oli neutraali eli ilmeisesti puku on vähintään miellyttävä eikä herätä epämiellyttäviä tunteita. Mediassa mainittiin se, että puku oli vanhasta muodistettu.

KUVIO 11. Puku 7. (Kuva Touko Yrttima)

Tämä puku on myös muodistus vanhasta puvusta. Puvun maanläheinen, epäpuhdas väri soveltuu vihreisiin aatteisiin. Puvun yläosan muotoilua olisi voinut miettiä tarkemmin. Yläosa vaatii kauniit hartiat ja käsivarret. Vyötärön ja alaosan yhdistäminen on onnistunut. Kaula-aukko vaatisi korun, ja /tai myös hieman näyttävämmän kampauksen muodostamaan paremman kokonaisuuden. Laukku yhdistyy pukuun, kun se on tehty samasta materiaalista kuin puku. Puku soveltuu tilanteeseen, vaikka se malliltaan on hieman vanhan tyylinen ja väritään epäpuhdas. Valmistusteknisesti puku on toteutettu tyydyttävästi, vaikka vyötärölle ja rinnan yläosaan muodostuu hieman vekkejä. Puvun kantaja toimii aatteensa mukaisesti, mutta malli voisi olla kantajalleen soveltuvampi. Maanläheiset värit usein luovat mielikuvan arkisesta ja maaläheisestä, helposti lähestyttävästä ihmisestä. Mediassa mainittiin, että empirelinjainen puku on Seija Lukalan ideoima. Se on vuosikertasilkkiä ja puvun vuori on valmistettu vanhasta sairaalalakanasta.

KLASSISET PUVUT SAMETISTA

KUVIO 12. Puku 8. (Kuva Touko Yrttimaa)

Yksiosainen puku on sametista valmistettu, jossa vartalon muoto eli lantion ja hartioiden suhde on tasapainotettu turkispääntiellä. Hiusten, laukun ja kenkien väri toistavat kullan väriä. Puku soveltuu hyvin tilaisuuteen, vuodenaikaan ja puvun kantajan ikään. Puku soveltuu myös kumppanin puvun kanssa yhteen. Tummassa puvussa valmistuksen virheet eivät erotu selkeästi kuvassa. Tumman sininen väri symboloi luotettavuutta ja toisaalta arvokkuutta. Se tuo vastavärinsä kasvoilla. Esteettinen kokonaisarvio on puvusta ylevä ja elegantti.

KUVIO 13. Puku 9. (Kuva Touko Yrttimaa)

Tämä puku on tummanvihreää samettia, vaikka tässä valistuksessa saa tumman sinisen sävyn. Puku muodostaa hyvän kokonaisuuden korun, laukun ja kampauksen kanssa. Kaula-aukon muoto soveltuu kantajan leuan muotoon ja muodostaa rytmin. Puvun väri muuttuu tässä valaistuksessa tummemmaksi. Mikäli silmien väri on vihreä tai sininen, puku soveltuu erittäin hyvin. Puku soveltuu tilaisuuden luonteeseen, vuodenaikaan, ja muotiin. Asukokonaisuus on tarpeeksi juhlava. Puvun helman muoto näyttää kuvassa epämääräiseltä. Muuten puvun istuvuus ja valmistus näyttää hyvältä. Puvusta välittyy glamour-henki, hieman Hollywoodin tyyliin, joka on sovellettu Suomen kulttuuriin taidokkaasti pelkistäen. Vihreällä värillä on länsimaissa monenlaisia merkityksiä, vihreän sävyn ja puhtauden mukaan. Vihreä voidaan liittää ylemmyyden tunteeseen, sitkeyteen, elinvoimaan (luonnon vihreys) ja hedelmällisyyteen (täten myös

naisellisuuteen). Puku luonnehdittiin tyylikkääksi mediassa, korua kuvailtiin upeaksi ja kampausta keuhuttiin myös. Mediassa tiedettiin myös, että puvun materiaali oli silkkisamettia.

KUVIO 14. Puku 10. (Kuva Touko Yrttimaa)

Siluetin linja on alaspäin levenevä kolmio. Yläosan kauluksen muoto muodostaa myös kolmion toiseen suuntaan. Puvun materiaali on sametti ja sininen väri kirkastavat ihon ja hiusten värin. Koriste kauluksen edessä viimeistelee sommittelun ja tällöin kaulakorua ei tarvita. Ilman koristetta puku olisi liian lattea. Puku korostaa henkilön hyviä puolia ja katse kiinnittyy vyötäröltä ylöspäin. Malli soveltuu materiaalin ja mallin suhteen hyvin tilaisuuteen. Puku on taitavasti toteutettu ja istuu kantajallaan hyvin. Sininen on tutkimusten mukaan useiden ihmisten lempi väri myös ulkomailla. Puku on elegantti esteettiseltä arvoltaan ja

saa aikaa miellyttävän elämyksen.

PUVUT SATIINISTA

KUVIO 15. Puku 11. (Kuva Touko Yrttimaa)

Puvun materiaali, sen kuviointi ja malli soveltuvat hyvin yhteen. Materiaalin kuvio muodostaa yhden komponentin. Väri soveltuu kantajansa väriytykseen. Kauluksen muodon rytmi toistaa henkilön leuan muodon. Puvun harmaan siniset kukat korostavat silmien väriä. Harmaat ja tummanpunaiset kukat sopivat myös kantajansa väriytykseen. Koru on liian arkinen. Juhlaan kuuluvat näyttävämmät korut. Kukkabrodeeraukset ovat ”keväisiä” talvella pidettävässä juhlassa. Vaalean keltainen, kerman väri voi symboloida onnea, iloa ja kukat herkkyyttä ja tyttömyisyyttä. Pukua pidettiin kauniina lehdistössä; kukkien brodeerauksista

puvun keväisestä ilmeestä huomautettiin. Puku on kaunis ja luo miellyttävän kokemuksen tunteen.

KUVIO 16. Puku 12. (Kuva Touko Yrttimaa)

Yksiosainen puku, materiaalin rakenne on satiini. Materiaali vaikuttaa helposti vuorisilkistä, kun se on ohut ja kiiltäväpintainen. Yläosan muotoilu olisi pitänyt harkita tarkemmin, sillä nyt näyttää siltä kuin kaitaleet kuristaisivat puvun kantajaa. Puvun tasapaino on rakentunut rintojen ympärille; tästä osasta puku istuu hyvin. Ilman kampausta kokonaisuus voisi olla liian lattea. Materiaali ei ole tarpeeksi arvokkaan näköinen tilaisuuteen. Kerma tai vaalean nugaan väri näyttää arvokkaalta, mutta ohut kangas vie pois arvokkuuden leimaa. Kampausta viestii antiikin Afroditestä, viettelijättärestä. Vartalo ja liike kuvastavat elinvoimaa ja urheilullisuutta. Ilme on ystävällinen ja herkkä. Valmistuksessa materiaalin

ohuudesta johtuva ongelma, koska samoissa näkyy poimuja. Yläosa on ommeltu paremmin. Lehdistöissä kuitenkin tätä pukua pidettiin yhtenä illan tyylikkäämmistä. Puvun väri on hyvä, mutta kangasvalinta ja malli eivät sovellu tilanteeseen tai vuodenaikaan.

KUVIO 17. Puku 13. (Kuva Touko Yrttimaa)

Tässä on kaksiosainen puku, jonka muodostaa liivimäisen yläosan, hameen ja laahuksen kanssa kolme komponenttia. Väri soveltuu kantajalleen eikä neutraalina värinä muuta ihon väriä epäedullisesti. Liiviosa tuo "sen jonkin" uuden puvun ulkonäköön, uuden iltapuvun ilmeen. Rintamerkki on asetettu kauniisti yläosaan ja sen vuoksi jätetty kaulakoru pois ja näitä korvamassa ovat myös korvakorut. Puku sopii tilanteeseen ja sen materiaali on tarpeeksi juhlava. Puvun kaula-aukko olisi voinut olla hieman ylempänä, muuten valmistuksesta ei ole

huomautettavaa. Puvun väri symboloi iloa, puhtautta ja viattomuutta. Tämä voi tuoda mieleen morsiuspuvut vaikka väri sopii hyvin kantajalleen. Puvusta oli puhetta iltapäivälehdissä jo ennen juhlia ja henkilö valitsi puvun kansan sekä tyttärensä mielipiteen mukaan. Rytmii toteutuu kauniisti, jossa päntien kolmio, halkio ja kengän kärjet muodostavat rytmin.

YKSINKERTAiset, YKSIOSAiset PUVUT

KUVIO 18. Puku 14. (Kuva Touko Yrttimaa)

Tämä iltapuku on yksinkertainen, yksiosainen malli soveltuu henkilölle, jolla on kauniit hartiat ja käsivarret. V-kaula-aukko antaa hartioita kaventavan vaikutelman. Puvun väri soveltuu kantajalleen hyvin. Materiaalin tekstuuri luo oman komponentin yksinkertaiseen pukuun. Koru on kaunis ja soveltuu kaula-

aukon muotoon. Laukku voisi olla pukua tummempi. Valkoinen erottuu liian hyvin puvusta; tosin siinä on voitu haluta luoda yhteyttä kaulakorun kanssa. Asusteet tulisi olla mieluummin tummempia kuin puku tai samanvärisiä ellei asusteita haluta erityisesti korostaa. Puku on muodinmukainen puku, mutta se on myös hieman myös ”keväinen”. Puku näyttää olevan hyvin valmistettu ja istuu hyvin. Pukuun on jätetty tarpeeksi väljyyttä. Tässä puvussa korostuu kantajansa urheilullinen vartalo. Puku on tyylikäs. Lehdistössä puvusta annettiin hyvä arvosana.

KUVIO 19. Puku 15. (Kuva Touko Yrttimaa)

Tämä yksiosainen, yksinkertainen puku sopii hyvin kantajalleen. Leuan muoto

toistuu kaula-aukon ja kengän kärkien muodossa. Musta korostaa siluetin muodon ja häivyttää henkilön vartalon. Iltapuku sopii hyvin kumppanin puvun kanssa. Kaulakoru olisi voinut olla suurempi, koska puku on itsessään yksinkertainen. Katso edelliset kommentit mustan värin symboliikasta. Puku on esteettisessä arvioissa elegantti, mutta siitä puuttuu vielä se jokin ollakseen ylevä.

KUVIO 20. Puku 16. (Kuva Touko Yrttimaa)

Puvun muoto on nuorekas ja se korostaa naisellisuutta. Puku soveltuu kantajan vartalon muotoihin, mutta vaatii kauniit hartiat ja selän. Malli on aikaan ja paikkaan soveltuva. Värityys on hetken muodin suosima epäpuhdas vihreänruskea. Väri vie henkilön omaa väriä latteammaksi ja muodostaa vastavärinsä kylmän sävyn iholla. Puku on yksinkertainen ja tuntuu siltä, että kokonaisuuteen vaadittaisiin jotain lisää esimerkiksi näyttävä kaulakoru. Puvussa

on paljon ylimääräisiä poimuja. Katso edellä kommentit ruskean värin symboliikasta. Puvun kokonaisuus on miellyttävä, mutta ollakseen ylevä kokonaisuus vaatisi jonkin pienen yksityiskohdan lisää. Media totesi, että puvun kantajan kaulassa roikkui valkokullasta ja timanteista kultasepällä teetetty koru, mutta tämä ei näy kuvassa.

ROHKEA JA ERIKOINEN ILTAPUKU

KUVIO 21. Puku 17. (Kuva Touko Yrttimaa)

Ensimmäisellä kerralla katsottuna puku tulee helposti tyrmättyä, mutta silmä tottuu näkemään tiettyjä väriyhdistelmiä ja muotoja. Silmä tottuu näkemään tiettyjä värejä usein muodissa olevan trendin mukaan. Puvussa on yhdistetty

täyteläinen punainen, punaisen liilaan alaosaan, missä on harmaita kuvioita. Mustan kanssa värit erottuvat puvussa ja musta luo kontrastin. Sama väri toistuu yläosassa, laukussa ja kengissä. Kokonaisuus on liian kirjava. Yläosa olisi voinut olla harmaa, samoin keskiosan kaitale joka yhdistyisi kuvioinnin väriin. Puvun luonne soveltuu tilaisuuteen. Yläosan muotoilu vaatisi kohentamista, sillä kaulaukko on jätetty epäedullisen alas. Yläosan on liian avonainen, puku on muuten valmistettu hyvin. Henkilö viestii rohkeutta ja erikoisuutta värivalinnoissa. Kuva ei ole yhtä tyrmäävä kuin ensisilmäyksellä luotu kuva. Puku viestii kantajan temperamenttisesta, räiskyvästä ja rohkeasta persoonallisuudesta.

4.3 YHTEENVETO PUVUISTA

Iltapuvuissa oli hyviä elementtejä ja tyylikkäitä pukuja, mutta niiden esteettisyyttä olisi voinut pienin seikoin kohentaa. Puvuissa oli selvästi otettu huomioon henkilön omat mieltymykset ja tyyli. Tilaisuuden luonne, ajankohta, materiaalit sekä värit olisi voitu harkita huolellisemmin. Pienet laukut puvun väreihin tai kenkien sävyyn, olivat hyvin edustettuna vuoden 2005 linnanjuhliissa. Yksilöllisesti valmistetut korut ovat tulleet myös muotiin. Suomalaiset naiset suosivat yksinkertaisia koruja ja valitsevat harvoin runsaita pukuja, joissa on suuri määrä komponentteja kuten liitteessä 4. Myös liitteen 3 iltapuku on muodoltaan myös massiivinen; neliön muotoinen siluetti, kaulaukon muoto ja poimutukset rikkovat kankaan pinnan. Tässä puvussa kevyt kangas luo tasapainoa muotoon. Helman runsaus sekä siluetin alaspäin levenevä muoto vaikuttavat liikkumattomuuteen.

4.4 POHDINTA

Iltapuvun suunnittelijalta vaaditaan makua, jotta hän pystyy suunnittelemaan tyylikkään puvun ja tarvitaan tunnetta, jotta saadaan aikaan jotain esteettisesti

ylevää. Kauneus on tunteen asia, joka herättää mielihyvän tunteen. Täytyy olla herkkyyttä nähdä ja tehdä tulkintoja asiakkaan olemuksesta. Näkeminen liittyy ihmisen biologiaan, perimään ja sosiaaliseen asemaan. Näkemään voidaan myös harjaantua tai oppia. Puvun suunnittelijalta vaaditaan psykologista silmää, eli kykyä nähdä mikä asiakkaalle soveltuu. Täytyy oppia katsomaan ihmisen kokonaisolemus ja vartalotyyppi, näkemään sekä tuottamaan tulkintoja. Vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä. Tässä voidaan käyttää myös erilaisia apuvälineitä; näyttää valmiita tyynejä, materiaaleja, ja värejä tai pyytää asiakkaalta muita tarvittavia tietoja.

Iltapuvun suunnittelu vaatii perehtymistä asiakkaaseen, ja tähän vaiheeseen on syytä panostaa. Se on tuotteen onnistumisen kannalta tärkeä vaihe. Kuitenkin jokainen yksilö tekee itse omat valinnat ja asiantuntijan osuus on tuoda esiin parhaat ideat pienten vihjeiden kautta. Ihmisten kokemus tuotteen viehättävyydestä tässä opinnäytetyössä on sama kuin mitä olen kuullut ihmisten sanovan, yksilöllistä pukua teettäessään. Suomessa on pitkään suosittu yksinkertaista tyyliä, jossa saisi olla jonkin ”uusi elementti”.

Tyylikäs iltapuku on sidoksissa sen sosio-ekonomiseen ja kulttuuriseen järjestelmään vaikka nykyään media synnyttää koko ajan uusia vaikutteita. Tyylikkyys on oman persoonallisuuden, vartalon hyvien ja huonojen puolien tiedostamista sekä sopivien värien käyttöä. Puvun kokonaissommittelun tärkeimmät elementit ovat muoto, siluetti, linjat, suhteet, materiaali, väri, rytmi, koristelu ja asusteet. Näiden asioiden taidokas suunnittelu muodostaa tyylikkään iltapuvun kokonaisuuden. Puvun sommittelussa voidaan käyttää muotoilun perussääntöä; oppia kolmesta komponentista eli alle kolmen komponentin iltapuku voi olla liian tylsä ja yli kolmen komponentin liian runsas.

Mielihyvän tunteen voi herättää harmoniset suhteet, ilmaisuuden voima, orgaaniset muodot, kontrastit, rytmi, värien taidokas yhdistely tai valoisuus. Varsinkin kontrasteja käytetään vaatetuslalla tehostamassa siitä saatavaa vaikutelmaa.

(vt. valkoinen ja musta). Paras väriyhdistely syntyy käyttäen vastavärejä tai väriympyrän vierekkäisiä värejä.

Tutkimukset osoittavat, miten suurin osa havaitsee viehättävän ja toisaalta siitä, että ihmisen maku ja kyky nähdä kauneutta poikkeavat toisistaan. Toiset ovat herkempiä näkemään kauneutta ja sen vivahteita. Esteettinen arviointikyky, mitä myös mauksi kutsutaan, voi johtua esimerkiksi perintötekijöistä, kulttuurista, kasvatuksesta, oppimisesta tai harjaantumisesta. Näiden teorioiden perusteella voi joku toinen henkilö myös päästä samansuuntaisiin tulkintoihin. Näitä teorioita voidaan käyttää myös muiden vaatteiden tulkintaan. Kuitenkin on huomattava, että iltapuvussa ei tuotteen käyttöominaisuudet ole yhtä tärkeitä kuin muissa vaatteissa.

On tehty tutkimuksia siitä, miten suurin osa ihmisistä havaitsee viehättävän ja toisaalta siitä, kuinka eri ihmisten maku ja kyky nähdä kauneutta poikkeavat toisistaan. Toiset ovat herkempiä näkemään kauneutta ja sen vivahteita kuin toiset. Esteettinen arviointikyky, jota myös mauksi kutsutaan, voi johtua esimerkiksi perintötekijöistä, kulttuurista, kasvatuksesta, oppimisesta tai harjaantumisesta. Näiden teorioiden perusteella voi joku toinen henkilö päästä myös samansuuntaisiin tulkintoihin. Näitä teorioita voidaan soveltaa myös muiden vaatteiden tulkinnassa. On kuitenkin huomattava, että iltapuvussa eivät tuotteen käyttöominaisuudet ole yhtä tärkeitä kuin muissa vaatteissa.

Vaatteen esteettisyydestä on tehty enemmän tutkimuksia kuin mikä oli tutkijan ennako käsitelmä, mutta käytännössä se näkyy huonosti Suomessa. Tämän työn tarkoituksena on viedä tämä teoria käytäntöön ja kehittää suunnittelua. Yhteistyö asiakkaan kanssa myös nopeutuu, koska asiakas haluaa usein itse olla kuitenkin vaikuttamassa maksamansa tuotteen suunnitteluun. Yhteistyö ei ole kuitenkaan mutkatonta, sillä kaikilla asiakkailla ei ole esteettistä arvostelukykä tai kykyä nähdä valmiin työn tulos. Kuitenkin näkemistä voidaan harjaannuttaa.

Iltapuvun tyylikkyydestä on vaikea tehdä opinnäytetyötä kohtaamatta muodin käsitettä. Muotia on verrattu taiteen tekemiseen, sillä molemmissa on kysymys luovuudesta ja "ajan hengen" aistimisesta. Tosin muoti on vaativampaa, koska se joutuu ottamaan huomioon ihmisvartalon realiteetit ja kaupallisuuden. Tunne on yhdistävä tekijä ihmisille, jotka pystyvät luomaan esteettisiä elämyksiä kaikissa taiteen muodoissa. Esteettisten elämysten tuottamiseen täytyy olla kykyä ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan. Usein taiteilijoita pidetään tunne-ihmisenä ja myös herkkinä ihmisinä. Tunnekeskus sijaitsee myös aivoissa; on kyse myös omanlaisestaan älykkyydestä.

Tyylikkyys määräytyy aikakauden, kulttuurin ja sen aikaisten ihanteiden mukaan. Tyylikäs iltapuku muodostuu siitä, että otetaan huomioon sen kantajan sisäiset ja ulkoiset tekijät. Tyylikkääseen kokonaisuuteen kuuluu usein korkeintaan kolmen komponentin kokonaisuus. Iltapuvun sommittelussa mietitään seuraavat asiat: muoto, suhteet, tasapaino, rytmi, harmoninen tai kontrastinen väritys ja asusteet. Onnistuneen iltapuvun tunnusmerkkinä on, että siinä on selkeä muoto ja havaittavissa rytmi. Orgaaniset eli luonnonmuodot miellyttävät useimpia ihmisiä. Tyylikkyys ei ole välttämättä muodikkaan vastakohta päinvastoin. Tyylikäs ottaa myös huomioon "ajan hengen", mutta se osaa karsia liian monet uudet virikkeet pois.

Tyylikäs iltapuku muodostuu tasapainoiseksi eri elementtien yhdistelyllä. Materiaali, sen tekstuuri ja väri määräävät usein iltapuvun siluetin muodon. Muodon jälkeen voidaan miettiä linjat, rytmi ja yksityiskohdat. Iltapuvun suunnittelu etenee muutaman vaiheen kautta valmiiksi, josta viimeisenä katsotaan yksityiskohdat. Asusteet täydentävät kokonaisuuden. Muodot voidaan kokea hyvin subjektiivisesti ja tietyt muodot voivat tuoda hyviä mielleyhtymiä omasta historiasta.

Puvussa voidaan peittää vartalon epäsuhtaa kauneusihanteiden mukaan. Ihmisillä on omat mieltymyksensä ja historia suhteessa väreihin. Ulkoisesti sopiva väri ei sovellu ihmisen "sisäiseen" maailmaan. Väreillä voidaan myös vaikuttaa tunnetiloihin. Väri tulee valita myös tilaisuuden luonteeseen sopivaksi. Suomessa

on vähän tilaisuuksia, joihin iltapukuja voidaan pukea. Tämä saattaa johtaa ylilyönteihin; unohdetaan esteettiset seikat ja tilaisuuden luonne. Itsenäisyyspäivän tilaisuuteen presidentin linnassa ei ole syytä kuitenkaan alipukeutua. Alipukeutuminen ei ole vaatimattomuutta. Pukeutumalla tilaisuuden vaatimalla tavalla kunnioittaa tilaisuutta ja muita ihmisiä.

Tämä opinnäytetyö voi toimia innoittajana jatkotutkimuksiin ihmisten mieltymyksistä ja kyvystä kokea vaatteiden esteettisyys. Mikäli halutaan luotettavampia tuloksia, voisi tutkimuksen liittää asiantuntijoiden haastatteluja. Tutkimusta voidaan hyödyntää myös mahdollisesti kaupallisiin tarkoituksiin.

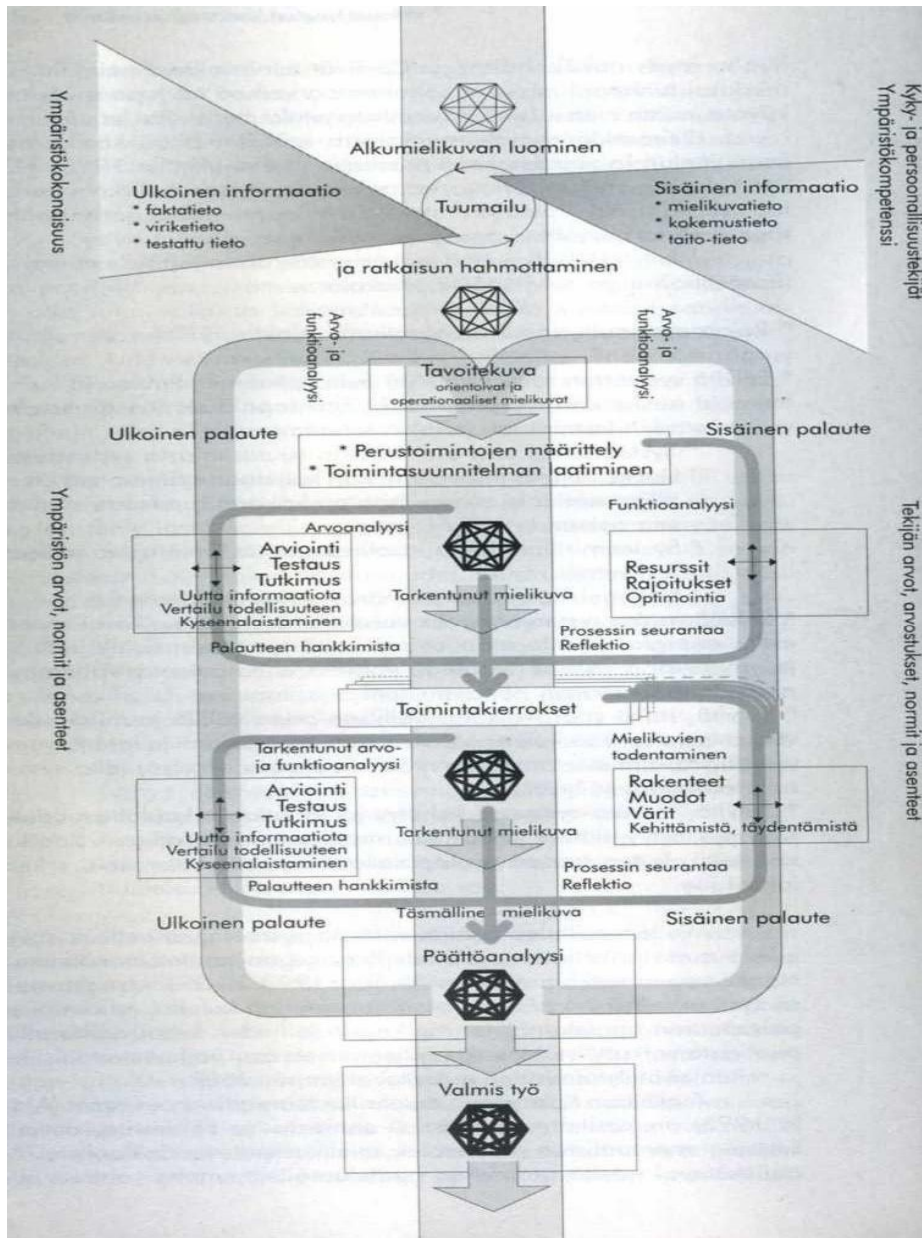
LÄHTEET

- Anttikoski, R. , Paakkanen, K., Pöysti, K., Tenhunen, M-L, Teir, H., Uosukainen, R., Uotinen, J. Jukka Rintala. 1999. Helsinki: Otava.
- Anttila, P.1993. Käsi- ja muotoilun perusteet. 2.p. Helsinki: Wsoy.
- Anttila, P. 1996. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Helsinki: Akatiimi.
- Anttila, P. 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi.
- Anttila, R. & Jokinen, R. 2000. Sovitus & Muotoilu. Helsinki: Opetushallitus.
- Brochman, D. 1955. Kaunis vai ruma. Porvoo: Wsoy.
- Carolina Herrera. Pressoffice/photofile/ [Http://www.carolinaherrera.com](http://www.carolinaherrera.com)
- Dickie, G. 1990. Estetiikka: tutkimusalue, käsitteitä ja ongelmia. 2 p. Helsinki. Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Eskola & Suoranta. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3p. Tampere: Vastapaino.
- Gradova, K. V. ja Gutina E.A. 1986. Teatteripuku, Naisen puku. Helsinki: Ammatikasvatustieteiden tutkimuskeskus.
- Hornung, D. 2005. Colour: A workshop for artists and designers. London: Laurence King Publishing.
- Huttunen, M. 2004. Värit pintaa syvemmältä. Porvoo: Wsoy.
- Häti-Korkeila & 1985. Tuotemuotoilun perusteita. Käsi- ja taideteollisuus. Porvoo: Wsoy.
- Itten, J. 1989. Värit taiteessa: värien subjektiivinen kokeminen. 2. Toim. ja suom. Kare, A. Helsinki: Taide.
- Jones, S. 2001. Fashion design. London: Laurence King Publishing.
- Kettunen, I. 2001. Muodon palapeli. Helsinki: Wsoy.
- Kiiskinen, J., Rynnänen, J., Ilikkanen, T. Linnanjuhlat/2005/kuvagalleria. Kuvat
- Kuiva, S. 2006. Luennot kuva-analyysistä. Jyväskylä. Jamk.
- Yrttimaa, T. Viitattu 7.3.2006. [Http://www.yle.fi/linnanjuhlat/kuvagalleria](http://www.yle.fi/linnanjuhlat/kuvagalleria).
- Koskennummi - Sivonen, R.1998. Creating a Unique Dress: a study of Riitta Immonen's creations in the Finnish fashion house traditions. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Hamina: Akatiimi.

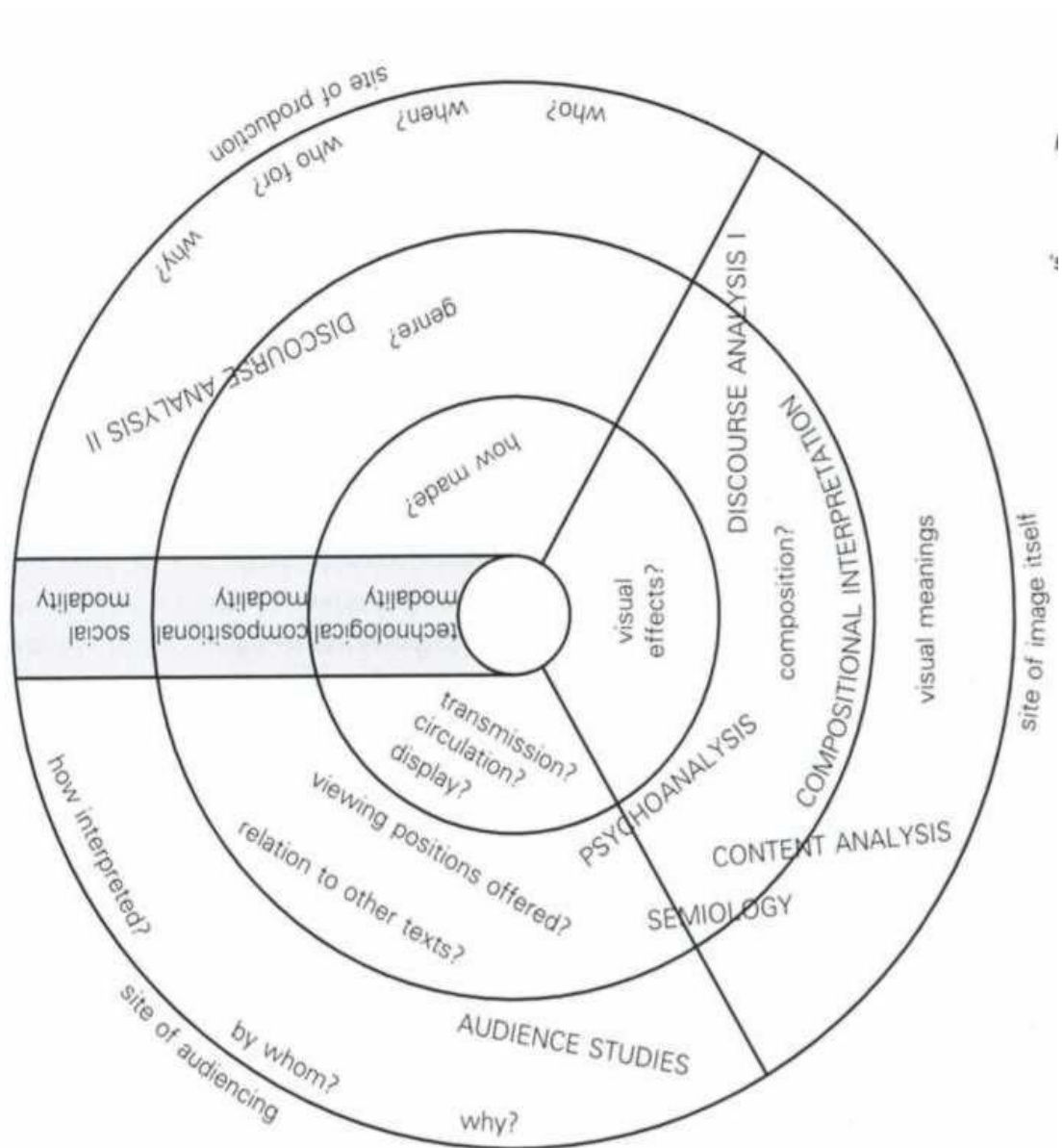
- Koskennurmi-Sivonen, R. ja Raunio, A-M. 2003. Vaatekirja. 2. p. Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Mikkonen, K. 2005. Kuva ja sana. Helsinki: Gaudeamus.
- Muelder, M. 1995. Estetiikan perusteet. 3. painos. Suom. Rantanen, P. Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino.
- Noro, A. 1991. Muoto, moderniteetti ja ”kolmas”. Tutkielma George Simmelin sosiologiasta. Helsinki: Odessa.
- Oksman, T. & Sironen, J. 1999. Kauneus- ja muotialat tyyliä oppimassa. Ehdotus tyyli- ja tuotesuunnittelun perusteiden ja syventävien opintojen opiskeluun. Opin- näytetyö. Jyväskylän ammattikorkea, ammatillinen opettajakorkeakoulu.
- Pusa, U. 1979. Plastinen sommittelu. 5. p. Espoo: Otapaino.
- Rose, G. 2001. Visual methodologies. London: SAGE Publications.
- Seppänen, J. 2002. Katseen voima - kohti visuaalista lukutaitoa. 2.p. Tampere: Vastapaino.
- Spillane. M. 1997. XL: Pukeutumis- ja tyyliopas suuremmoisille naisille. Color me beautiful. Porvoo: Wsoy.
- Tiila, S. 2003. Huivi asusteena - opas värien ja tyylien maailmaan. 2.p. Helsinki: Face Factory.
- Uotila, M. 1994. Pukeutumisen kuva. Väitöskirja. Helsinki: Yliopistopaino.
- Valkola, J. 2000. Aesthetic & Cognitive perceptualism [Signs, Symbols, Concepts in Art Education Context]. Jyväskylä: JULPU. University of Jyväskylä, Department of Art Education.
- Varto, J. 2001. Kauneuden lähteillä. Tampere: Yliopistopaino.
- Varonen, M. 2005. Kulttuurihistorian luennot. Jyväskylä. Jamk.
- Vihma, S. 1995. Products as representations - a semiotic and aesthetic study of design products. Väitöskirja. University of art and design. Helsinki: UIAH information and publishing unit.
- Vuorijärvi, L. 1997. Tyylin tulkinta vaatetusalan perusopetuksessa. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu.
- Wetzer, H. 2000. Värivaaka. Toim. Malin L. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1. Käsiyötuotteen teoreettinen suunnittelu- ja valmistusmalli. (Anttila 1996, 150)

Liite 2. Visuaalisen kuvan tulkinnan malleja. (Rose 2005, 30)

Liite 3. Puku 18. (Kuva Touko Yrttimaa).

Liite 4. Puku 18. (Kuva Touko Yrttimaa).

Liite 5. Puku 19.(Kuva Touko Yrttimaa)

Liite 6. Puku 20.

Liite 7. Puku 21. (Kuva Touko Yrttimaa).

